

東洋文化研究所紀要 第168冊
平成 27 年 12 月 抜 刷

アーザル・カイヴァーン学派研究2
——*Dāstān-e Mōbedān Mōbed Dādār Dāddukht* の
写本蒐集と翻訳校訂——

青木 健

アーザル・カイヴァーン学派研究 2^①
——*Dāstān-e Mōbedān Mōbed Dādār Dāddukht* の
写本蒐集と翻訳校訂——

青木 健

4. *Dāstān-e Mōbedān Mōbed va Keyfiyat-e Ū* 写本校訂 (§ § 1-27)

①書誌情報：以下に提示するペルシア語テキストは、1635年6月から数ヶ月以内の時期に、イランの Yazd 近郊の Sūrak 村で、ゾロアスター教神官 Bahrām Mehrabān Bahrām Goshtāsp が、アーザル・カイヴァーン学派文献 *Ketāb-e Dādār ebn-e Dāddokht* とゾロアスター教ズルヴァーン主義文献 *Ulamā-ye Islām (UI-2)* を合編の上で筆写した *Dāstān-e Mōbedān Mōbed va Keyfiyat-e Ū* の校訂版である。

現在までのところ、この文献には6つの写本が確認されている。その書誌情報としては、青木 2015年、pp. 320 (185)-312 (193) を参照。本稿では、1635年書写の Majles 13522/4 (Tehran) 写本と、1809年書写の Staatbibliothek M52/16 (München) 写本、1877年書写の First Dastoor Meherjirana Library (Navsari) F52/2 写本の3つに依拠した。それぞれの写本の入手経路は以下の通りである。

- ・ Majles 13522/4 (Tehran) 写本・・・2009年4月にテヘランを訪問。写本を検討の上でデジタルデータを購入。
- ・ Staatbibliothek M52/16 (München) 写本・・・2010年9月にミュンヘンを

1 本稿は、青木 2015年の続編である。

訪問。写本の紙コピーは、2014年3月に慶應義塾大学メディアセンターを通して購入。

- ・ First Dastoor Meherjirana Library (Navsari) F52/2・・・2009年12月にナヴサーリーで写本を確認。その後、2013年1月にナヴサーリーを再訪し、デジタル・カメラで写本を撮影。

残りの3写本のうち、British Museum Or. 8994 (London) と Mulla Feroz Library (Mumbai), R69 は、ミュンヘン写本かナヴサーリー写本と一致するので、それらの書写伝統に属する二次的写本と判断した。また、Bhandarkar Institute (Puna), Bh19 写本については、「大変酷く損傷しており、詳細な閲読は困難である」とのチェレティの報告 (Cereti 1996, p. 447 の注5) を信用して、プーナ訪問と写本閲読を省いた。

②底本：底本は、Majles 13522/4 (Tehran) 写本である。紙数の関係で、本稿では全79節中の1/3に当たる第1～27節の校訂を提示する。これは、Majles 13522/4 (Tehran) 写本の全フォリオ fol. 50v-fol. 64v, fol. 81r-fol. 88r 中の fol. 50v, l. 1-fol. 60v, l. 2 に該当する。Staatbibliothek M52/16 (München) の読みは München M52/16 として、First Dastoor Meherjirana Library Navsari F52/2 の読みは Navsari F52/2 として、脚注に提示した。なお、Navsari F52/2 写本が含まれるコーデックスは、リサーラごとにページ番号が振られ、閲読の便を図っている。この為、Navsari F52/2 については、fol. 188-fol. 213 と云うフォリオ番号ではなく、リサーラごとの便宜的なページ番号を用いて表記した。

③校訂の目的：この文献は、前半のアーザル・カイヴァーン學派文献全35節と、後半のゾロアスター教ズルヴァーン主義文献全44節の、合計79節から構成される。節分けとそのコンコードダンスについては、青木 2015年、pp. 313 (192)-312 (193) の図12を参照。

校訂の目的は、前半 35 節と後半 44 節で異なる。前半については、Asha and Mīrshāhī 2004 はこれをサーサーン王朝初期のパフラヴィー語文献のペルシア語訳であると結論した。文中でそのような主張がなされていることは事実だが、筆者の考えではその部分はフィクションである。実際には、この部分は 16～17 世紀に執筆されたアーザル・カイヴァーン学派文献と思われる。このようなアーザル・カイヴァーン学派文献は現在まで確認されていないので、前半を校訂する目的はその紹介である。

後半については、既に最古の写本に依拠し、Stemma Codicum を具えた校訂が存在する。しかし、本写本の書写生 Bahrām Mehrabān Bahrām Goshtāsp は、その内容を前半に沿った形で一部改変している。この為、後半を校訂する理由は、本文の再現ではなく、Bahrām Mehrabān Bahrām Goshtāsp が如何にしてゾロアスター教ズルヴァーン主義文献をアーザル・カイヴァーン学派文献に合わせて改変したか、また、この文献はどの書写経路に属する写本から書写されたかの解明である。

④新ペルシア文字及び草書パフラヴィー文字の再現方法：新ペルシア文字及び草書パフラヴィー文字の再現方法は、近代に確立された正書法と異なる部分についても、そのまま Majles 13522/4 (Tehran) 写本の表記に従った。例えば、**آگاهی** は **آگاهی** には改めず、**کننده** は **کننده** には改めず、**برپید** は **برسید** には改めていない。ついでながら、現在までの筆者の経験によると、15～17 世紀のイラン系ゾロアスター教神官のペルシア語表記には、下記のような特色がある。

1. ほぼ 100 パーセントの確率で、エザーフェを **ۀ** ではなく、**ۀ** で表記する。
2. かなりの確率で、サメフ **س** をペート **پ** で表記する。
3. 動詞や前置詞に限っては、ペート **پ** をベート **ب** で表記する。但し、ペート **پ** の文字を用いない訳ではなく、固有名詞を表記する場合には正確に

- ペート پ の文字を使用している。
4. 2 と 3 に関連して、イラン系ゾロアスター教神官はペート پ の文字の発音を熟知しながら、敢えてサメフ س をペート پ で表記していたことになる。と云うことは、イランのゾロアスター教徒は porsīd を porpīd と発音していた可能性がある。
 5. ギメル گ をカーフ ك で表記する。但し、ギメル گ の文字は何処にも使用されていないから、単にギメル گ の文字の使用が一般的でなかっただけかも知れない。
 6. チーム چ とジーム ج は、かなり互換性のある用いられ方をしている。
 7. 数字の 3 を سه ではなくジーム ج で表すように、数詞をアルファベット一文字で表記する。ヘブライ語では 3 をギメルで表記するので、イラン系ゾロアスター教徒の数字表記には、どこかの段階でユダヤ教ゲマトリアの影響が及んだと考えられる。
 8. 草書パフラヴィー文字を表記する場合、語末の虚字 | をしばしば省略する。
 9. 草書パフラヴィー文字で表記する単語は、既存のパフラヴィー語単語に限らない。例えば、アラビア語でイスラーム哲学上の「質料」を表す māddah は、パフラヴィー語では gēti(g) や mādišt などと表記するのが普通だろうが、敢えてアラビア語の発音をパフラヴィー語風に改変して、𐭠𐭣𐭥𐭥 (māddag) という新単語を創出している (注 400 参照)。

آغاز داستان موبدان موبد دادار داددخت و کیفیت آن [fol. 50v²]

بنام خدا بنام ایزد دادگر مهربان³

² München M52/16 は、fol. 188v, l. 9 より開始。Navsari F52/2 は、リサーラ毎ページ番号 1 より開始。

³ Navsari F52/2: کتاب دادار بن داددخت ⇒ بنام خدا بنام ایزد دادگر مهربان
پرسش و پاسخ چند

(1) از دفتر [هاي]⁴ مانی پارسی پهلوی يك دفترست⁵ که ویرا راسته⁶ خوانند. و⁷ دادار بن داددخت موبدان موبد کرده است. و⁸ در روزکار شاهانشاه شاپور پور⁹ بود. و این دادار داددخت مردی بود خره و مند¹⁰ که مردم او را راسته¹¹ خواندندی. و معنی کونه که به پارسی آن شرح باشد، استاد جلیل¹² ابو معشر بن¹³ چشهاین¹⁴ مهربان علیه الرحمه او را رغبت افتاد که این دفتر را نقل کرد¹⁵ از زبان دینی با زبان دری¹⁶ تا هر که را رغبت کند¹⁷ خوش¹⁸ تواند یافتن. موبدان موبد ابو نصر¹⁹ بن سروشیار بن²⁰ آدر خراد²¹ که از تخمه آدرباد

4 这里是複数形でない、その後の文意が通じない。

5 München M52/16: دفترست ⇒ دفترست

6 München M52/16 fol. 189r starts here

7 München M52/16: و ⇒ non

8 München M52/16: و ⇒ non

9 München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ شاه اردشیر

10 München M52/16: خوره مند ⇒ خره و مند

11 München M52/16: راستار ⇒ راسته

12 Navsari F52/2: here ⇒ القدر

13 München M52/16: معصر ⇒ معشر بن

14 München M52/16; Navsari F52/2: چشهاین ⇒ چشهاین

15 München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ اند

16 München M52/16; Navsari F52/2: با زبان دری ⇒ non

17 München M52/16: افتد ⇒ کند

18 München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ در

19 München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ معصر

20 München M52/16: سروشیاز ⇒ سروشیار بن

21 München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ فرخ زادن علیه السلام

مهرسفندان بود²² که از نسل²³ تخمه دادار داددخت بود، واجب دید که²⁴ گفتار آن خدای آمرزیده²⁵ تازه کردانیدن²⁶ تا صواب²⁷ و مُزد آن²⁸ بروان خویش و آن بهشتی رسانیده باشد.

(2) و اندر روزکار شاهانشاه شاپور شاه اردشیر بابکان، خدش²⁹ بیامر زاد کس³⁰ بفرستاد و ابولنیوش³¹ قیصر پادشاه³² را در خواست و³³ حکیمان روم را دفترهای بزشکی بود³⁴ و حکیم بیش کان³⁵ کرده بودند و جون سقلاطیش و ارسطاطاليس³⁶ کرده بودند، و قیصر بفرستاد؛ و چند بزشکی استاد جون خیانش³⁷ و دیگر بزشکان و حکیمان³⁸

²² München M52/16; Navsari F52/2: بود ⇒ non

²³ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ و

²⁴ Navsari F52/2: که ⇒ non

²⁵ Navsari F52/2: here ⇒ را

²⁶ Navsari F52/2 p. 2 starts here

²⁷ Navsari F52/2: ثواب ⇒ صواب

²⁸ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ را

²⁹ München M52/16; Navsari F52/2: خدایش ⇒ خدش

³⁰ München M52/16: here ⇒ را

³¹ München M52/16: ابولنیوش ⇒ ابولنیوس

³² Navsari F52/2: here ⇒ روم

³³ München M52/16; Navsari F52/2: تا ⇒ و

³⁴ München M52/16: بود ⇒ non

³⁵ München M52/16: که پیشکان ⇒ بیش کان

³⁶ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ یونانی and München M52/16: fol. 189v starts here

³⁷ München M52/16; Navsari F52/2: خیانش ⇒ خیانش

³⁸ Navsari F52/2: here ⇒ را طلب فرمود تا

کتابهای پزشکی بیاوردند. چون بدرگاه شاهانشاه شاپور رسیدند و کتابها حاضر آوردند، و این دانایان که یاد کرده آمد³⁹، بسیار نقصان⁴⁰ دین به که بسته کشتی⁴¹ اند بگردند، و گفتند: که⁴² این علم و دعوی که شما میکنند که⁴³ قرآن [fol. 51r] با قول ایزد تعالی است و معجزات زراتشت را⁴⁴ فرستاده است⁴⁵ اگر درست است، که باید که یعنی⁴⁶ بایستی که احکام پزشکی و علم تشریح از این قرآن⁴⁷ شما بیرون آید و شما را⁴⁸ همه چیزی دانستی و مستغنی بودی کنون⁴⁹ شما از ما⁵⁰ میرسید که این علم پزشکی علمی است که⁵¹ کس را بکار آید یا نه و زان کزیرینست.

(3) پس موبدان موبد دادار⁵² داددخت جواب داد گفت: بدانید و آگاه باشید

³⁹ München M52/16; Navsari F52/2: کردیم ⇒ آمد

⁴⁰ München M52/16: here ⇒ از

⁴¹ München M52/16; Navsari F52/2: کشتیان ⇒ کشتی

⁴² München M52/16; Navsari F52/2: که ⇒ non

⁴³ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ اوستا و زند ما که

⁴⁴ München M52/16: را ⇒ non

⁴⁵ München M52/16; Navsari F52/2: است ⇒ non

⁴⁶ Navsari F52/2: که باید که یعنی ⇒ non

⁴⁷ München M52/16: کتاب ⇒ قرآن; Navsari F52/2: کتاب اوستا و زند ⇒ قرآن

⁴⁸ München M52/16; Navsari F52/2: از ⇒ را

⁴⁹ München M52/16; Navsari F52/2: کنون ⇒ non

⁵⁰ Navsari F52/2: از شما ⇒ شما از ما

⁵¹ Navsari F52/2: here ⇒ همه

⁵² Navsari F52/2 p. 3 starts here

که شما این علم پزشکی و داروهای که شما⁵³ بدانسته اید، و تشریح
 الاعضاد اصل⁵⁴ و عروق مردم از آن شناخته اید و آگاه شده اید، که
 هر کرا بیماری دراز شدی که از و نا امیدی بدیدی⁵⁵، او را بکشند.
 و یا⁵⁶ 57 بمردی، او را در خم سر که یا در روغن زیت نما دندی. یا
 شکم او را باز کردند، و عروق و اعضا⁵⁸ او را تا حد⁵⁹ کردند،
 تا از آن جهت شما را روشن شدی که او را⁶⁰ چه رنج دارد. و بندهب
 ما روا نیست⁶¹ مرده و کشته را⁶² دیدن. راستها⁶³ بر مرده کردن و
 ما انرا⁶⁴ پلسید داریم و⁶⁵ محاسبه⁶⁶ نکنیم که بزة⁶⁷ عظیم است. و

⁵³ Navsari F52/2: شما ⇒ non

⁵⁴ München M52/16; Navsari F52/2: اصل ⇒ non

⁵⁵ Navsari F52/2: بدیدی ⇒ شدندی

⁵⁶ München M52/16: 2 folios must be omitted and fol. 190r starts here

⁵⁷ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ چون کسی

⁵⁸ München M52/16; Navsari F52/2: اعضا و عضو ⇒ اعضا

⁵⁹ München M52/16; Navsari F52/2: حد ⇒ مغصل

⁶⁰ Navsari F52/2: او را ⇒ non

⁶¹ Navsari F52/2: here ⇒ که

⁶² Navsari F52/2: را ⇒ non

⁶³ München M52/16; Navsari F52/2: راستها ⇒ یا دست

⁶⁴ München M52/16; Navsari F52/2: و ما انرا ⇒ non

⁶⁵ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ بآن

⁶⁶ Navsari F52/2: محاسبه ⇒ محاسبه

⁶⁷ München M52/16; Navsari F52/2: بزة ⇒ کناه

دیگر⁶⁸ علم شما دانستن و اعضا و تشریح⁶⁹ و غروق از این تجربه است. و بهی از⁷⁰ دفترهای قران و مذهب⁷¹ ما که اسکندر رومی بدست آورد و در آن زمان⁷² که در ایران شهر⁷³ مستولی شد از جزاین و ملوک عجم در اصطخر جارس⁷⁴ بدست آورد و بر خواند. و علمها که بزبان⁷⁵ ما بتکلف⁷⁶ کرد کرده بودند،⁷⁷ ارسطاطالیس⁷⁸ بیاموخت و بزبان یونانی کرد و بیاموخت⁷⁹.

(4) پس این فیلوفان را⁸⁰ گفتند⁸¹ که: اگر علم بزشکی، این⁸² گفتیم،⁸³ از قران⁸⁴ دین شما ست، این مسئله ها که⁸⁵ خواهیم پرسیدن،⁸⁶ شما را

⁶⁸ Navsari F52/2: دیگر ⇒ non

⁶⁹ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ تن

⁷⁰ München M52/16: here ⇒ و

⁷¹ München M52/16; Navsari F52/2: کتاب ⇒ قران و مذهب

⁷² München M52/16; Navsari F52/2: زمان ⇒ non

⁷³ Navsari F52/2: شهر ⇒ non

⁷⁴ München M52/16: فارس ⇒ جارس

⁷⁵ München M52/16; Navsari F52/2: بزبان ⇒ دانایان

⁷⁶ München M52/16: بیاضت ⇒ بتکلف; Navsari F52/2: به تکلیف ⇒ بتکلف

⁷⁷ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ حکیم

⁷⁸ München M52/16: here ⇒ آنرا

⁷⁹ Navsari F52/2: و بیاموخت ⇒ non

⁸⁰ München M52/16; Navsari F52/2: را ⇒ رومی

⁸¹ München M52/16: می گفتند ⇒ گفتند

⁸² München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ که

⁸³ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ اگر

⁸⁴ Navsari F52/2: کتاب ⇒ قران

جواب مي بايد دادن، بزبان روشن و لفظي درست، چنانکه ما را⁸⁷

معلوم شود. و اگر عاجز شويد⁸⁸ از جواب مثلها ما⁸⁹ بدانيد که قران⁹⁰

شما قول خدای⁹¹ تعالی نیست بيزار کرديد از گفتار خویش ::

(5) پس موبدان که دادار داددخت⁹² جواب داد و گفت که⁹³ شما را هر

چه⁹⁴ مراد است پيرسيد، که من يقين ميدانم⁹⁵ که هيچ⁹⁶ بنمانم. و اگر

براي تي در ميان آتش شوم، و درست بيرون آيم. هر مسئله که از من

پيرسيد از دين چيست شما را⁹⁷، جواب کويم روشن و بيرهان تمام.

(6) پس جمله دانايان رومي جون رخينوش و برونيوش⁹⁸ [fol. 51v] که

⁸⁵ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ ما از شما

⁸⁶ Navsari F52/2 p. 4 starts here

⁸⁷ München M52/16 fol. 190v starts here. なお、München M52/16 の fol. 190 以後の 2 フォリオは、同じコーデックス中の錯簡なので、次は 193 フォリオから始まる。

⁸⁸ Navsari F52/2: شويد ⇒ آيند

⁸⁹ München M52/16: شويد ⇒ آيند از جواب مثلها ما

⁹⁰ Navsari F52/2: قران ⇒ کتاب

⁹¹ München M52/16; Navsari F52/2: قول خدای ⇒ گفت ايزد

⁹² München M52/16; Navsari F52/2: موبدان موبد دادار داددخت ⇒ موبدان موبد دادار داددخت

⁹³ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ هر چه

⁹⁴ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ هر چه

⁹⁵ München M52/16; Navsari F52/2: من يقين ميدانم ⇒ من دائم يقين

⁹⁶ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ در

⁹⁷ München M52/16; Navsari F52/2: چيست شما را ⇒ زراتشت

⁹⁸ Navsari F52/2: برونيوش ⇒ برونيوش

رسول قیصر⁹⁹ بودند. آغاز کردند و مسئله پرسیدند که: تن مردمان موبدان¹⁰⁰ که با تن مردم ممتز چند چون؟

بوی و اوش¹⁰¹ و آئین، که بتازی عقل عزیز¹⁰² خوانند، و فرهورجان و باد و آتش چگونه با تن عتر و چند، و در تن¹⁰³ چگونه ایستاده اند و هر یکی از¹⁰⁴ ایشان چه کار می کنند؟

و آتش که در تن است جانوری است یا نه؟

و چرا آیین و خرد و کوش و سرود و خرد در تن مردم پشته است که به تن دیگر حیوانات؟

و کواکب هفت کونه، و یکی و بدی در کدام وقت بمردم رسانند، و چگونه به مردم رسد؟

و تخم نران و ماده کان¹⁰⁵ اندر تن جایگاه کجا دارد، و چگونه است و مانده به چیست، و یکدیگر چون رسند و امتراج¹⁰⁶ و مخالفت ان چگونه باشد؟

⁹⁹ Navsari F52/2: here ⇒ روم

¹⁰⁰ München M52/16; Navsari F52/2: ⇒ تن مردمان موبدان

¹⁰¹ München M52/16; Navsari F52/2: ⇒ اوش

¹⁰² München M52/16: ⇒ عقل عزیز

¹⁰³ München M52/16: ⇒ چگونه با تن عتر و چند و در تن non

¹⁰⁴ München M52/16; Navsari F52/2: ⇒ از non

¹⁰⁵ München M52/16 fol. 191r starts here; Navsari F52/2 p. 5 starts here

¹⁰⁶ München M52/16; Navsari F52/2: ⇒ امتراج

چه واجب کند که ¹⁰⁷ آبستنی مردم و دیگر حیوانات مخالفت است و

¹⁰⁸ مرک آبستنی ایشان از چه لازم افتند ¹⁰⁹؟ ¹¹⁰

فرق میان ¹¹¹ ایشان و شیر سبکی ¹¹² چیست؟

و چرا بوی از آن ¹¹³ ان پردرش از شیر خوردن است چند سال، و

ماه بهری آن دکر را ¹¹⁴ چز ¹¹⁵ دکر؟ هردورا پرورش تمام شود.

و مرغان که از خایه بیرون آیند، و ایشان را شیر نباید؟

و چرا دکر جانوران و جون جمندکان ابنویش ¹¹⁶ چزهاست، شجر و

نبات و از ¹¹⁷ آتش و آب زنده بیرون آینده، و زادن ایشان چگونه بود؟

و جمله نروماده و ابنویش ¹¹⁸ جانوران از چست و چگونه شناسند؟

¹⁰⁷ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ در

¹⁰⁸ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ که بنسی زایندهگان یک یک زاینده، و بهری دو دو، بهری سه سه، بهری چهار و پنج و پشتر، در میان ایشان مخالفت است؟ و

¹⁰⁹ München M52/16; Navsari F52/2: افتند ⇒ افتند

¹¹⁰ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ و مز و ماده در شکم چگونه افتند؟ و چه واجب کند که مز از شکم مادر بگونه دیگر و ماده بگونه دیگر؟

¹¹¹ Navsari F52/2: میان ⇒ non

¹¹² München M52/16: here ⇒ و سنکینی

¹¹³ München M52/16; Navsari F52/2: بوی از آن از ⇒

¹¹⁴ München M52/16; Navsari F52/2: را ⇒

¹¹⁵ München M52/16: چزی ⇒

¹¹⁶ Navsari F52/2: ابنویش ⇒ ابنویش

¹¹⁷ München M52/16; Navsari F52/2: از ⇒ non

¹¹⁸ Navsari F52/2: ابنویش ⇒ ابنویش

و چرا از ان چیزها بیدار می شوند¹¹⁹ و یکدیگر نمی مانند، نه¹²⁰
همه هم جوهر¹²¹ ند، و اگر در تن¹²² که بیرون آمدند آن اصل تولد
از وی بوده است از وی خیزد نه جانورست؟
¹²³ و این آیین هیچ گونه¹²⁴ چون بصر و شمع¹²⁵ و ذوق و طسن¹²⁶ و
سرود¹²⁷ و دگر چون آمد¹²⁸؟
بوشاسق¹²⁹، یعنی جواب کدشت یا یاد آوردن چه سبب است و از چه
چیز است و چگونه آمیخته اند¹³⁰ جواب¹³¹ بوشاسق¹³² چیست و
چگونه بمردم رسد؟

¹¹⁹ München M52/16 fol. 191v starts here

¹²⁰ München M52/16; Navsari F52/2: نه ⇒ non

¹²¹ München M52/16; Navsari F52/2: جوهر ⇒ جوهره

¹²² München M52/16; Navsari F52/2: تن ⇒ بن

¹²³ Navsari F52/2 p. 6 starts here

¹²⁴ München M52/16: کانه ⇒ گونه

¹²⁵ München M52/16; Navsari F52/2: شمع ⇒ سمع

¹²⁶ München M52/16; Navsari F52/2: طسن ⇒ شم

¹²⁷ München M52/16: سرود ⇒ لمس

¹²⁸ München M52/16: آمدند ⇒ آمد

¹²⁹ Navsari F52/2: بوشاسف ⇒ بوشاسق

¹³⁰ München M52/16: بوشاسق یعنی جواب کدشت یا یاد آوردن چه سبب است ⇒ non و از چه چیز است و چگونه آمیخته اند

¹³¹ Navsari F52/2: جواب ⇒ خواب

¹³² Navsari F52/2: بوشاسف ⇒ بوشاسق

و جواب که می بینند، و بوی یا اوش¹³³ و¹³⁴ کیان¹³⁵ باد یا روان
 بینند، و اگر نه ایشان که روشن دیدار است، و پس که می¹³⁶ بیند که
 تن خفته است، و آواز دادن بجواب امشلا هر که¹³⁷ کریستن و احتلام
 دم¹³⁸ دیدن و دیگر چیزها که در جواب¹³⁹ بینند، و چون دیدار و
 اشنویش و رامش و غم به تن رسیدن از کجا بود، و که [fol. 52r] می
 نماید، و چند و چه اگر میتوان بینند و باز نمایند، و پس مذهب شما
 چنان است که این مینوان¹⁴⁰ هیچ ناراستی نماید. پس¹⁴¹ چه واجب کند
 که بسیار چیز در جواب¹⁴² می بینند که در بیداری نه جانست؟ و پس
 اگر این جواب¹⁴³ دیو می¹⁴⁴ نماید بفضل¹⁴⁵ راستی بصد

133 München M52/16; Navsari F52/2: هوش ⇒ اوش

134 München M52/16; Navsari F52/2: یا ⇒ و

135 München M52/16; Navsari F52/2: جان یا ⇒ کیان

136 München M52/16; Navsari F52/2: می ⇒ non

137 München M52/16; Navsari F52/2: ⇒ امشلا هر که

138 Navsari F52/2: مردم ⇒ دم

139 Navsari F52/2: خواب ⇒ جواب

140 München M52/16; Navsari F52/2: که ⇒ میتوان

141 München M52/16; Navsari F52/2: ⇒ پس non

142 Navsari F52/2: خواب ⇒ جواب

143 München M52/16; Navsari F52/2: خواب ⇒ جواب; جوابها ⇒ جواب

144 München M52/16; Navsari F52/2: می ⇒ non

145 München M52/16; Navsari F52/2: بصد ⇒ بفضل

یزدانانست¹⁴⁶. پس ضیفي در کار یزدانی آمد¹⁴⁷ یعنی از¹⁴⁸ جانیان¹⁴⁹. و اگر از دیوانست،¹⁵⁰ این خواب نمودن چه فایده است، و چرا بهري دروغ¹⁵¹ و بهري راست است¹⁵²، و جواب¹⁵³ که مي بینند در تن اند یا تن همه خفته اند؟ و اگر تن خفته است، و اینها که در بیداري¹⁵⁴ که بعد از بیداري مردم را خبر تواند گفت که در جواب¹⁵⁵ ¹⁵⁶ چه دیده است. ازیراکه شاید¹⁵⁷ بودن که¹⁵⁸ با تن ممتزجند، يك نیمه بیدار¹⁵⁹ و يك نیمه در خواب.

و آن چشم که¹⁶⁰ اجسام بخوام مي بینند این چشم است که در بیداري چها مي بیند یا نه؟ ازیراکه این چشم مي بینم که خفته است. و نتواند

¹⁴⁶ München M52/16; Navsari F52/2: یزدانانست ⇒ یزدانانست

¹⁴⁷ München M52/16; Navsari F52/2: آمد ⇒ آمد از ایزدان است

¹⁴⁸ München M52/16: در ⇒ از

¹⁴⁹ Navsari F52/2: روحانیان ⇒ از جانیان

¹⁵⁰ München M52/16 fol. 192r starts here

¹⁵¹ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ است

¹⁵² München M52/16: است ⇒ non

¹⁵³ Navsari F52/2: خواب ⇒ جواب

¹⁵⁴ München M52/16; Navsari F52/2: که در بیداري ⇒ non

¹⁵⁵ Navsari F52/2: خواب ⇒ جواب

¹⁵⁶ Navsari F52/2 p. 7 starts here

¹⁵⁷ München M52/16; Navsari F52/2: شاید ⇒ نشاید

¹⁵⁸ München M52/16; Navsari F52/2: که ⇒ ایشان

¹⁵⁹ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ باشند

¹⁶⁰ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ بران

بود که چشم از دو نوع بود. اگر ¹⁶¹ چنین دیدی، واجب بودی ¹⁶² دو نوع احوال جون بود؟

و هم چنین بصر و شمع ¹⁶³ و ذوق لمس و سمر جمله ¹⁶⁴ این دو گونه بینند. و اگر بهری بخواب می بینند، هم چنانست که ¹⁶⁵ بیداری. و اگر آنکه بخواب می بیند و تن را خبر می دهد همانند که که در ¹⁶⁶ معروفست و دانش از ایشانست، و چرا آنکه در روزگار زادن کودکی تا بدین وقت رسیدن آنچه رفت ¹⁶⁷ با سر نتوان ¹⁶⁸ آوردن؟

اگر این آلت ¹⁶⁹ اند که تن را خبر می دهد، پس ¹⁷⁰ واجب کند که بوقتی که آفتی ¹⁷¹ بتن رسد که هوش از و بزد ¹⁷² چون باز اوش ¹⁷³ آید

¹⁶¹ München M52/16; Navsari F52/2: rehe ⇒ این

¹⁶² München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ که در بیداری هم دو نوع بودی.

پس

¹⁶³ Navsari F52/2: شمع ⇒ سمع

¹⁶⁴ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ چه

¹⁶⁵ Navsari F52/2: here ⇒ در

¹⁶⁶ München M52/16; Navsari F52/2: در ⇒ non

¹⁶⁷ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ از عمر رفته

¹⁶⁸ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ نتواند

¹⁶⁹ München M52/16 fol. 192v starts here

¹⁷⁰ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ چه

¹⁷¹ München M52/16: آفتی ⇒ non

¹⁷² München M52/16; Navsari F52/2: بزود ⇒ بزود

¹⁷³ München M52/16; Navsari F52/2: اوش ⇒ هوش

از آنکه رفته باشد¹⁷⁴ هیچ خبر نمی دهد، یا در بی¹⁷⁵ هوش چزی

بروی زنده هم خبر ندارد؟

پس چه¹⁷⁶ واجب کند که راحت بهشت و الم دوزخ افتاد¹⁷⁷ این جون¹⁷⁸

تواند دانستن؟

و ایشان که تن را¹⁷⁹ همراه میکنند تا¹⁸⁰ دوزخ رسند¹⁸¹ کیستند،

مینوانند¹⁸² یا نه، جون این¹⁸³ وجه کنند که تن را بیماری کران رسد.

چنانکه نومید شوند. پس شفا یابد و باز حال صحت شود¹⁸⁴؟

و اگر مرگ از ابلیس است، اعوانان ابلیس کدامند که بر چگونه¹⁸⁵

تن¹⁸⁶ می برند.¹⁸⁷

¹⁷⁴ München M52/16; Navsari F52/2: \Rightarrow باشد non

¹⁷⁵ Navsari F52/2: \Rightarrow بی non

¹⁷⁶ München M52/16; Navsari F52/2: \Rightarrow چه non

¹⁷⁷ München M52/16; Navsari F52/2: \Rightarrow مثلاً استاد

¹⁷⁸ München M52/16; Navsari F52/2: \Rightarrow چه جون

¹⁷⁹ Navsari F52/2 p. 8 starts here

¹⁸⁰ München M52/16; Navsari F52/2: here \Rightarrow روان به

¹⁸¹ München M52/16; Navsari F52/2: \Rightarrow رسد رسند

¹⁸² München M52/16; Navsari F52/2: \Rightarrow مینویند اند

¹⁸³ München M52/16; Navsari F52/2: \Rightarrow این اند

¹⁸⁴ Navsari F52/2: \Rightarrow شود یابد

¹⁸⁵ München M52/16; Navsari F52/2: \Rightarrow چگونه تن مردم چره میشوند، و جان از

¹⁸⁶ München M52/16; Navsari F52/2: \Rightarrow تن مردم تن

¹⁸⁷ Navsari F52/2: here \Rightarrow ابلیس میگوید یا کسی دیگر میکند و باد و جان

چگونه از تن میبرند و

و دار و درخت¹⁸⁸ و نبات بمرک همه همچون مردمند یا نوعی دیگر؟

و مردم ببهشت و دوزخ چگونه رسند؟

و راحت [fol. 52v] بهشت و عذاب دوزخ تن یا بروان یا کدام از این

محرر چندینکه می رسد¹⁸⁹ چرا در جهان گناه تن میکند و در مینوان¹⁹⁰

بقیامت¹⁹¹ عقوبت¹⁹² نمایند؟

و آن کس که نه مزد دارد و نه گناه، به بهشت رسد یا بدوزخ؟

و آنکه شما میگوید که در تن مردم درجی است که تن¹⁹³ را کمراه

میکند، چون تن بمیرد،¹⁹⁴ درج کجا شود؟ که مردم می زاینند و می

میرند. و پس اگر¹⁹⁵ میروند و شیطان¹⁹⁶ بماند، واجب¹⁹⁷ کند که¹⁹⁸

مردم در عرض شیطان اندک باشند. و اگر گوئید که شیطان¹⁹⁹ با تن

¹⁸⁸ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ و شجر

¹⁸⁹ München M52/16; Navsari F52/2: و راحت بهشت و عذاب دوزخ تن یا بروان

⇒ یا کدام از این محرر چندینکه می رسد

¹⁹⁰ München M52/16; Navsari F52/2: مینو ⇒ مینوان

¹⁹¹ München M52/16; Navsari F52/2: بروان ⇒ بقیامت

¹⁹² München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ می

¹⁹³ München M52/16: here ⇒ مردم

¹⁹⁴ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ آن

¹⁹⁵ München M52/16 fol. 193r starts here; Navsari F52/2: here ⇒ تن

¹⁹⁶ München M52/16; Navsari F52/2: درج ⇒ شیطان

¹⁹⁷ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ چنان

¹⁹⁸ München M52/16: که ⇒ non

¹⁹⁹ München M52/16; Navsari F52/2: درج ⇒ شیطان

بمیرد، واجب نیاید مردن شیطان²⁰⁰ ظاهر بودی. و بدین جمله²⁰¹ است، مرك شیطان واجب نیاید. جمله است²⁰² و انکه هر که مرك²⁰³ بر وی رسد، واجب آید²⁰⁴ جسمانی بود، اندک ظاهر نیست. جون مردم²⁰⁵ همه بمیرند و نیست شوند، جهان يك²⁰⁶ پر با شیطان افتد،

207

(7) پس موبدان موبد دادار داددخت²⁰⁸ که خدایش بیامرزاد²⁰⁹ و در بهشت و کروثمان جایگاه دهد، در میان ایشان²¹⁰ رفت، بدین جمله²¹¹ جواب داد گفت: بدانید و آگاه باشید.²¹² انکه پرسیدی در باب بوی و اوش²¹³ و روان، و آیین و خرد که عقل غریزی است، و

200 München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ پیش از رستاخسز. اگر چنین بود،

201 München M52/16; Navsari F52/2: بدین جمله ⇒ چون برین حجت

202 München M52/16; Navsari F52/2: است ⇒ non

203 Navsari F52/2: مرك ⇒ مرکب

204 Navsari F52/2: here ⇒ که

205 Navsari F52/2 p. 9 starts here

206 München M52/16; Navsari F52/2: يك²⁰⁶ پر ⇒ یکسر

207 München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ درین معنی که شما میگوئید جواب

208 München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ علیه السلام

209 München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ داد را

210 München M52/16; Navsari F52/2: ایشان ⇒ non

211 München M52/16; Navsari F52/2: جمله ⇒ حجت

212 München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ فصل

213 München M52/16; Navsari F52/2: اوش ⇒ هوش

کوش و سرد و خرد که عقل تعلیمی است، و فروهر کیان²¹⁴ باد و
 اوش²¹⁵ آمیزش در تن مردم چون دارند و از بهر چه آفرید ست²¹⁶،
 و ما ایشان را چگونه دانیم، در دین **𐬨𐬀𐬎𐬌𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬎𐬀**²¹⁷
 چنین پیدا است که اوش جانوریست یا نه چرا آیین و خرد و کوش و
 سرود در تن مردم زیادتست که در تن دیگر حیوانات²¹⁸. بوی و
 روان و اوش²¹⁹ جون باران و تکرک و برفت²²⁰ که نامشان²²¹
 جداست و اگر نه بجوهر همه آیند²²² باران²²³ مطلق آبتست. تکرک
 جون²²⁴ برف²²⁵ بکدازد همه آب شود. هم چنین اوش و بوی و روان
 و خرد²²⁶ که در تن مردمند، نام هر یکی از ایشان جداست، و هر یکی

²¹⁴ München M52/16; Navsari F52/2: فره وهر و جان ⇒ فروهر کیان

²¹⁵ München M52/16; Navsari F52/2: هوش ⇒ اوش

²¹⁶ München M52/16; Navsari F52/2: آفریده اند ⇒ آفرید ست

²¹⁷ München M52/16; Navsari F52/2: **𐬨𐬀𐬎𐬌𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬎𐬀** ⇒ زراتشت
 سفتمان

²¹⁸ München M52/16; Navsari F52/2: که اوش جانوریست یا نه چرا آیین و خرد و
 آنکه ⇒ کوش و سرود در تن مردم زیادتست که در تن دیگر حیوانات

²¹⁹ München M52/16; Navsari F52/2: هوش ⇒ اوش

²²⁰ Navsari F52/2: here است ⇒

²²¹ München M52/16 fol. 193v starts here

²²² München M52/16; Navsari F52/2: آب اند ⇒ آیند

²²³ München M52/16; Navsari F52/2: باران ⇒ non

²²⁴ München M52/16; Navsari F52/2: و ⇒ جون

²²⁵ Navsari F52/2: here چون ⇒

²²⁶ München M52/16; Navsari F52/2: هوش و بوی و روان ⇒ بوی و روان و خرد

از ایشان بکاري مفرد²²⁷ آفریده اند. چون از تن جدا شود²²⁸، همه روان کردند که بتازي نفس خوانند.

و کيان²²⁹ یاد سرود²³⁰ يکي اند. از يراکه جوهر کيان²³¹ 232 باد نه کرم است و نه سرد. و²³³ جوهر نفس نه²³⁴ سرد ست و نه کرم، ايزد تعالي اين²³⁵ باد را جنان آفرید که منفعت و راحت جهان از و بود و هيچ زيان از و نبود. و چون [fol. 53r] بر تن²³⁶ آميخته شد، پتیاره برش رسيد و افزون و زيانکار شد. و روح همه حيوان²³⁷ از باد ست. و بباد ايستاده است. پتیاره بهمه بادهاي²³⁸ رسد و افزون و نقصان ميکنند مگر جز در ين بادها که همه حيوانها²³⁹ بر ان نفس مي زنند.

هم چنين زمين و کوه آفریده است و همه ممتکن از باد ند.

و فره وهر و آسن خرد و کوشوسرود خرد

227 München M52/16; Navsari F52/2: مفرد ⇒ non

228 München M52/16; Navsari F52/2: شوند ⇒ شود

229 München M52/16; Navsari F52/2: جان ⇒ کيان

230 München M52/16; Navsari F52/2: هر دو ⇒ یاد سرود

231 München M52/16; Navsari F52/2: جان و ⇒ کيان

232 Navsari F52/2 p. 10 starts here

233 München M52/16: here ⇒ چون

234 Navsari F52/2: نه ⇒ non

235 Navsari F52/2: اين ⇒ non

236 München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ مردم

237 München M52/16; Navsari F52/2: حيوانات ⇒ حيوان

238 München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ مي

239 München M52/16; Navsari F52/2: حيواناتي ⇒ حيوانها

و این²⁴⁰ آیین هیچ گونه بصر و شمع²⁴¹ و ذوق²⁴² و لمس هر یکی جایگاهی دیدار ست، و جان را جایگاهی در صدر دلست.²⁴³ و دلیل²⁴⁴ انکه اگر²⁴⁵ حیوانی را دست یا پای از²⁴⁶ عضوی از اعضا از بین²⁴⁷ جلد²⁴⁸ شود، پیش تر²⁴⁹ باشد که زنده بماند. و چون شکم او شکافته شود، یا آزاری رسد که معدن روح است، بساعت²⁵⁰، روح و باد که یار یکدیگر باشند، بوقت بند کردن از تن بیرون آیند. همه حیوان و دار و درخت و²⁵¹ نبات که چون بادش از جان جدا شود، همه مرده و خشک و باطل شوند. از این دلیل است²⁵² که، یاد کیان²⁵³ یکی است. و بدان باد که²⁵⁴ بر کوه و زمین باشد، زلزله است²⁵⁵ چون باد بر

240 München M52/16; Navsari F52/2: چه ⇒ این

241 München M52/16; Navsari F52/2: بصر و سمع ⇒ بصر و شمع

242 München M52/16: here ⇒ و شم

243 München M52/16 fol. 194r starts here

244 München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ هر

245 München M52/16: اگر ⇒ non

246 München M52/16; Navsari F52/2: از ⇒ یا

247 Navsari F52/2: تن ⇒ بین

248 München M52/16; Navsari F52/2: جدا ⇒ جلد

249 München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ آن

250 München M52/16; Navsari F52/2: در ساعت ⇒ بساعت

251 München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ شجر و

252 Navsari F52/2: درست ⇒ است

253 München M52/16; Navsari F52/2: باد و جان ⇒ یاد کیان

254 München M52/16; Navsari F52/2: برانکه باد ⇒ بدان باد که

255 Navsari F52/2 p. 11 starts here

کوه یا بر زمین مختصر شود. و بسته منفذ تنان دان²⁵⁶ نفقه که²⁵⁷ اختصان افتد باد در تن بسته شود و منفذ²⁵⁸ نیابر بلرزه²⁵⁹ باشد که زیرو زیرو²⁶⁰ در اجسام مردم همچنین جون در تن مختلفند²⁶¹ بسته شود و راه آمد و شد²⁶² نیابد و علت قوالنج²⁶³ بدید²⁶⁴ آید. و آتش حرارت که در تن مردم²⁶⁵ است و حیوان و هر²⁶⁶ نباتی که در زمین است. اول حرارت آنست که آتش کل²⁶⁷ بسوزاند و بگرداند؛ و هر نباتی که تخت از زمین از زمین²⁶⁸ بر آید سر²⁶⁹ سوخته باشد. ²⁷⁰ نقامد کنند، دلیلی قوی است²⁷¹. و مهر و اشتیاق²⁷² نران بر

²⁵⁶ München M52/16: نیابد آن ⇒ تنان دان

²⁵⁷ München M52/16: که ⇒ non

²⁵⁸ Navsari F52/2: مختصر شود. و بسته منفذ تنان دان نفقه که اختصان افتد باد در تن بسته شود و منفذ

کزر افتد و از راه بیرون آمدن ⇒

²⁵⁹ München M52/16: بلرزو ⇒ بلرزه

²⁶⁰ München M52/16: زیرو زبر شود و ⇒ زیرو زیرو

²⁶¹ München M52/16; Navsari F52/2: مختلفند ⇒

²⁶² München M52/16: بیرون شدن ⇒ آمد و شد

²⁶³ München M52/16: قوالنج ⇒ قوالنج

²⁶⁴ München M52/16: پدید ⇒ بدید

²⁶⁵ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ بسته

²⁶⁶ München M52/16; Navsari F52/2: هر ⇒ non

²⁶⁷ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ را

²⁶⁸ München M52/16: از زمین ⇒ non

²⁶⁹ München M52/16: سر ⇒ پر

²⁷⁰ München M52/16: here ⇒ و چون

مادکان و مادران بر فرزندان و حرکت همه حیوانی در همه موضعی
 از آتش است. و آتش در تن مردم دیدار است، برای العین بتوان²⁷³
 دیدن. همچنین در دار و درخت افتاد²⁷⁴ دیدارست، و فعلش طاهر²⁷⁵
 ست که برک درختان شکوفه که بمینوها²⁷⁶ باشد و ذوق که²⁷⁷ در
 میوه‌ها²⁷⁸ دیکرست و پروردن، و بجایگاه رسانیدن²⁷⁹ از آتش است و
 بعادت باد. و چون آتش از درختان بیرون شود²⁸⁰، همه خشک شوند. و
 دلیل برانست که آتش جانوریست. و قوت آتش از بادست. و دلیل بر
 [fol. 53v] انکه همچنین²⁸¹ انکشت بجای گاهی حاصل کرد²⁸²، و چون
 باد باید، انکشت آتش²⁸³ شود سوزان²⁸⁴؛ و چون²⁸⁵ برش جهد،

²⁷¹ Navsari F52/2: نقامد کنند، دلیلی قوی است ⇒ non

²⁷² München M52/16 fol. 194v starts here

²⁷³ München M52/16: نتوان ⇒ بتوان

²⁷⁴ München M52/16; Navsari F52/2: امثال ⇒ افتاد

²⁷⁵ München M52/16: ظاهر ⇒ طاهر

²⁷⁶ München M52/16: بمیوها ⇒ بمینوها

²⁷⁷ Navsari F52/2: که ⇒ non

²⁷⁸ München M52/16; Navsari F52/2: ء ⇒ non

²⁷⁹ München M52/16; Navsari F52/2: here همه ⇒

²⁸⁰ München M52/16; Navsari F52/2: آید ⇒ شود

²⁸¹ München M52/16; Navsari F52/2: چون ⇒ همچنین

²⁸² München M52/16; Navsari F52/2: شود ⇒ کرد

²⁸³ München M52/16: حاصل ⇒ آتش

²⁸⁴ Navsari F52/2: ⇒ non و چون باد باید، انکشت آتش شود سوزان

²⁸⁵ München M52/16; Navsari F52/2: here باد ⇒

بگیرد²⁸⁶ و بلند نَز²⁸⁷ گردد. و این هر دو دلیل²⁸⁸ است بر جانور و²⁸⁹ باد و آتش. و دیگر دلیل آنست که اگر آتش سوزان یا شمعی یا²⁹⁰ چراغی سوزان در جایگاهی نهند، و باد که هم جوهر جانست، در²⁹¹ جهد، یا فعدن²⁹¹ نیابد که جان ازش²⁹² بیرون آید، بنپند²⁹³ و بمیرد. هم چنین مردم را که دست یا چزی بر دهان نهند²⁹⁴ جنان که راه گذار باد بسته²⁹⁵ شود بمیرد. و دلیلی دیگر بدان که آتش جانورست که²⁹⁶، اگر کسی را شکم درد کند، هاونی یا مانده آن²⁹⁷ چزی آتش²⁹⁸ در²⁹⁹ کنند و بدان³⁰⁰ جایگاه در نهند، بحرکت جانور³⁰¹ از باد که اندر شکم

²⁸⁶ München M52/16; Navsari F52/2: نیرو گیرد ⇒ بگیرد

²⁸⁷ München M52/16; Navsari F52/2: نَز ⇒ non

²⁸⁸ Navsari F52/2: here روشن ⇒

²⁸⁹ Navsari F52/2 p. 12 starts here

²⁹⁰ Navsari F52/2: و ⇒ یا

²⁹¹ München M52/16; Navsari F52/2: باد درش جهد و یا منفذ ⇒ در جهد یا فعدن

²⁹² München M52/16: از تن ⇒ ازش

²⁹³ München M52/16: از تن به نشیند ⇒ بنپند

²⁹⁴ München M52/16; Navsari F52/2: نهی ⇒ نهند

²⁹⁵ München M52/16 fol. 195r starts here

²⁹⁶ Navsari F52/2: که ⇒ non

²⁹⁷ München M52/16; Navsari F52/2: مانند این ⇒ مانده آن

²⁹⁸ München M52/16: چز در آتش ⇒ چزی آتش

²⁹⁹ München M52/16: در ⇒ non

³⁰⁰ München M52/16: بران ⇒ بدان

³⁰¹ München M52/16; Navsari F52/2: جانوران ⇒ جانور

است و همچنان³⁰² بمانده شده باشد بخوشتن کشد³⁰³ و با یکدیگر جنان محکم شود که دشوار باشد از هم جدا کردن. و دگر دلیل آنست که چند انکه هیزم می باید³⁰⁴ بر ننی می خورد و هرگز بمیرد؛ و اگر بمیزم و خوردنی نیابد، بمیرد.

305 (8)

306 (9)

مختصر ⇒ همچنان 302 München M52/16; Navsari F52/2:

کنند ⇒ کشد 303 München M52/16; Navsari F52/2:

که ⇒ 304 München M52/16: here

فصل. انکه درباب آسن خرد و ⇒ 305 München M52/16; Navsari F52/2: here
کوشو سرود خرد و پرسیدی. بدانکه ایشانرا جایگاه در بند استخوان دست است حفظ تن و خرد را جایگاه در مغز استخوان باشد و دفع مضرت کند. دلیل بر آنست که چون کسی با کسی مناظره کند، بوقت خویش که دفع مضرت اندر است، نخست بزبان میگوید. چون کسی او را چزی یا زخم خواهد زدن، نخست درست پیش آن زخم دارد و آن دفع مضرت کند.

آنچه پرسیدی که چرا در تن مردم ⇒ 306 München M52/16; Navsari F52/2: here
آسن خرد پشته است که در تن دیگر حیوانات، آنست که جمله حیوانات متحیر و زیر دست مردم اند. و هر چند عاقل تر بود، مردم را زیر دست تر باشند. هر که آسن خرد بیشتر دارد، کوشو سرود خرد بیشتر تواند آموختن. و جهان متحیر و زیر دست آسن خرد و کوشو سرود خرد است. و همچنین هر که آسن خرد کمتر دارد، کوشو سرود خرد کمتر طلب کند، و از جمله کارهای و نیامد و آخرت بی نصیب باشد. و چنانکه جایگاهی آسن خرد کمتر دارد و در مقر استخوان دست باشد، کوشو سرود خرد را جایگاه بدماغ و سر است و بهمه مقرهای اندام است. دلیل بر این است که هر کسی که پرمغزتر است، عاقلتر است. و آسن خرد ماده است و کوشو سرود خرد

10) فصل³⁰⁷. فصل انکه پرسیدی در باب فروهر که بتازی طبع خوانند، پوسته بهمه وقت بکار نگاه داشتن و پروردن تن می رود، آنست که از مینوآن آگاهی می دهد³⁰⁸ ببوی، و بو³⁰⁹ بوی خبر با اوش³¹⁰ دهد³¹¹، و اوش³¹² خبر باز دهد که انرا منش کوبند³¹³ و بتازی قوت مژه³¹⁴ خوانند و مفکره³¹⁵ نیز³¹⁶ خوانند، و منش آنرا آگاه کنند³¹⁷.

11) فصل³¹⁸. فصل انکه درباب آیین و خرد و کوش و سرود و خرد پرسیدی بدان که ایشان را جایگاه در بند استخوان دست است حفظ ء تن و خرد را جایگاه در مقر استخوان کند و دفع مضره کند دلیل آنست که جون کسی با کسی مناظره بوقت خویش که دفع مضره اند راست اول بزبان میکوبد و چون کسی او را چیزی زخمی یا خواهد زدن نخست درست

نراست.

³⁰⁷ München M52/16: فصل ⇒ non

³⁰⁸ München M52/16: دهد ⇒ دهند

³⁰⁹ München M52/16; Navsari F52/2: بو ⇒ پس

³¹⁰ München M52/16; Navsari F52/2: اوش ⇒ هوش

³¹¹ München M52/16; Navsari F52/2: دهد ⇒ میدهد

³¹² München M52/16; Navsari F52/2: اوش ⇒ هوش

³¹³ München M52/16; Navsari F52/2: کوبند ⇒ خوانند

³¹⁴ München M52/16: مژه ⇒ ممیزه

³¹⁵ Navsari F52/2 p. 14 starts here

³¹⁶ München M52/16; Navsari F52/2: مفکره نیز ⇒ متفکره

³¹⁷ München M52/16: کند ⇒ کنند

³¹⁸ München M52/16 and Navsari F52/2 lack this whole section.

پش از زخم دارد و آن دفع مضره کند.

(12) ³¹⁹ فصل آنچه پرسیدی که چرا در تن مردم آیین و خرد پش تر است که اندر تن دیگر حیوان است آنست که جمله حیوانات متحیر و زیر دست مردم اند و هر چه عاقل تر بود مردم زیر دست تر باشند هرکه آیین خرد بیش دارد کوش و سرود خرد بیش تواند آموختن و جهان متحیر و زیر دست آیین خرد و کوش و سرود است همچنین هرکه آیین و خرد کمتر دارد کوش و سرود خرد کمتر طلب کند و از جمله [fol. 54r] کارهای و نیامی و آخرتی بی نصیب باشد و چنانکه جایگاهی آیین و خرد در مقر استخوان دست باشد و کوش و سرود خرد را جایگاه بدماغ و سرست و بهمه مقرهای اندام است دلیل برین است که هر کسی که پر مقرتر است عاقل تر است.

(13) فصل. انکه بوی و اوش³²⁰ و خرد را جایگاه ایشان بدماغ و سرست، بدین دلیل³²¹ که هر کسی³²² را که آزاری یا زخمی یا بخواری³²³ عظیم بسرش³²⁴ رسد، عقل از و بمی³²⁵ رود؛³²⁶ چون عقل و³²⁷،

³¹⁹ München M52/16 and Navsari F52/2 lack this whole section.

³²⁰ München M52/16; Navsari F52/2: هوش ⇒ اوش

³²¹ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ است

³²² München M52/16: انکسی ⇒ کسی

³²³ München M52/16; Navsari F52/2: بخاری ⇒ یا بخواری

³²⁴ München M52/16; Navsari F52/2: بسرش ⇒ بمغز

بوي و اوش³²⁸ ممظل شد³²⁹. و آيين آمد و شد بر کيان³³⁰ باد است که همچنين همکار اند. و در³³¹ تن آمد و شد میکنند³³² تا تن بر جاي باشد. چون حقيقت شوند يا از تن جدا کردند³³³، تن بميرد.

(14) فصل. انکه پرسيدی که نيکی و بدی بچه وقت کنند و جون به تن مردم رسد؛ و نروماده جگونه، باشند که یکی زاینده و باشد³³⁴ که دو دو باشند³³⁵ که سه زاینده، و باشند³³⁶ چهار و پنج، و مانند³³⁷؛ چند حيوان است که از شیر پرورش یابد³³⁸، و چند ست که که³³⁹ نمی یابند؛ و مرک آبيتنان از چست؛ چرا نر بگونه زاینده و ماده بگونه.

³²⁵ München M52/16: بر می ⇒ بمی

³²⁶ München M52/16 fol. 196r starts here

³²⁷ München M52/16; Navsari F52/2: رفت ⇒ و

³²⁸ München M52/16; Navsari F52/2: اوش ⇒ اوش

³²⁹ München M52/16; Navsari F52/2: ممظل شد ⇒ ممظل کشت

³³⁰ München M52/16; Navsari F52/2: جان ⇒ کيان

³³¹ München M52/16: به ⇒ در

³³² München M52/16: میکنند ⇒ میکنند

³³³ München M52/16; Navsari F52/2: از تن جدا شوند ⇒ حقيقت شوند يا از تن جدا کردند

³³⁴ München M52/16; Navsari F52/2: باشند ⇒ باشد

³³⁵ München M52/16; Navsari F52/2: زاینده، و باشد ⇒ باشند

³³⁶ München M52/16; Navsari F52/2: سه سه و باشد که ⇒ سه زاینده و باشند

³³⁷ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ این و

³³⁸ München M52/16; Navsari F52/2: یابند ⇒ یابد

³³⁹ Navsari F52/2: که ⇒ non

جواب.³⁴⁰ بیش از این گفته آمد که، جایگاه بوی و اوش³⁴¹ و روان³⁴² فروهر در مغز سرست. و تممز تران را جایگاه³⁴³ در مغز سرست³⁴⁴ و ماده را اوش³⁴⁵ و روان و فروهر در مغز سرست. فامتخم در مشانه. از بهر آنکه مادکان به جماع نزدیک³⁴⁶ تر باشند و مستی زنان نزدیکتر ست و عروق نران که آب نران³⁴⁷ بیاید از سر تا پشت تا عروق پیوسته بود³⁴⁸، و آز³⁴⁹ زن که در مرد افتد آتش است که بهمه تن می رسد، و آن که³⁵⁰ بذکر و جایه³⁵¹ اندرست³⁵². و رامش³⁵³ و خرمی را جایگاه³⁵⁴ بسرست. جون حرارت خیزد و

340 München M52/16; Navsari F52/2: ereh ⇒ بدانکه

341 München M52/16; Navsari F52/2: اوش ⇒ هوش

342 München M52/16: here ⇒ و

343 München M52/16: در مغز سرست و تممز تران را جایگاه ⇒ non

344 München M52/16: سراسست ⇒ سرست

345 München M52/16: هوش ⇒ اوش

346 Navsari F52/2 p. 15 starts here

347 München M52/16: بر آب ⇒ نران

348 München M52/16: بود ⇒ non

349 München M52/16; Navsari F52/2: از ⇒ آز

350 München M52/16; Navsari F52/2: از باد ⇒ آن که

351 Navsari F52/2: خایه ⇒ جایه

352 München M52/16: راست ⇒ رست

353 München M52/16 fol. 196v starts here

354 München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ او

قوت و نشاط کند و بهمه تن رسد. و آز که³⁵⁵ ماداي وي اندر دماغ است³⁵⁶. از ان جا بيايد بعروق تا بمشانه که ماداي تخم زنان است. چون مرد و زن بيکديگر رسند، تخم افتد³⁵⁷ طالع³⁵⁸، افعال³⁵⁹ هفت ستارگان، بر ان جا يکاه بيدار آيد و تاثير کنند. هر چه بمردم خواهد رسيد از نيکي و بدبي، بدان³⁶⁰ وقت آنست که اگر در ان زمان که مردم و زن با يکديگر تخم افکنند، اگر سعد ناظر بود و نحس دور بود³⁶¹، در ين وقت فرزندی بدید آيد اگر هزار کس بر خصمي او شمشير کشيده باشند، با وي [fol. 54v] هيچ نتوانند کردن. و سعد و نحوس³⁶² از طالع مسقط الماوا باشد و از وقت و لادت تا بميرد همان³⁶³ باشد که اول.

و دکر، تخم نران چون شيرست و تخم مادگان چون هورش که اندر شير زنند تا گرفته شود.³⁶⁴ و هر بار که تخم مردم و زن³⁶⁵ راست

³⁵⁵ München M52/16; Navsari F52/2: آز که ⇒ از يراکه

³⁵⁶ München M52/16; Navsari F52/2: است ⇒ بود

³⁵⁷ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ آنرا

³⁵⁸ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ مسقط الماواخوانند

³⁵⁹ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ هفت اختر، يعني

³⁶⁰ München M52/16; Navsari F52/2: بدان ⇒ بر آن

³⁶¹ München M52/16; Navsari F52/2: بود ⇒ non

³⁶² München M52/16; Navsari F52/2: نحوس ⇒ مردم

³⁶³ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ معني

³⁶⁴ Navsari F52/2 p. 16 starts here

يکي³⁶⁶ آيد، که³⁶⁷ آنرا بيش تر و پس تر نبود. تخم مادکان³⁶⁸ بر انجايگاه انبارد و تخم نر بر سرش افتد و³⁶⁹ خون گردد و³⁷⁰ بتن ماده افزايد. و جون تخم نرپش تر رسد که از ان ماده، يك نيمه از ان تخم نر بماده اقرايد. و انجايگاه که قابل تخم است، چشمه چشمه است. و چون تخم مردم و زن هر دو³⁷¹ يك چشمه افتد، بيک بچه³⁷² آيستن شود. و اگر هر دو³⁷³ بيک جاي اندر دو چشمه افتد، دو بچه شود. و اگر سه بچه³⁷⁴ آيستن شود، و اگر³⁷⁵ حيوان³⁷⁶ که يکي ز ايند جون پيل و کوزن و دکر چهار پاي از بهر آنست که چشمه ها يکي است حوالي تخم يکي تواند بود³⁷⁷.

³⁶⁵ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ بيکبار

³⁶⁶ München M52/16; Navsari F52/2: يکي ⇒ non

³⁶⁷ München M52/16; Navsari F52/2: که ⇒ non

³⁶⁸ München M52/16; Navsari F52/2: ماده ⇒ مادکان

³⁶⁹ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ پس

³⁷⁰ München M52/16 fol. 197r starts here

³⁷¹ München M52/16; Navsari F52/2: در ⇒ هر دو دو

³⁷² München M52/16; Navsari F52/2: فرزند ⇒ بچه

³⁷³ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ تخم

³⁷⁴ Navsari F52/2: سه فرزند ⇒ بچه

³⁷⁵ Navsari F52/2: ديگر ⇒ اگر

³⁷⁶ München M52/16: اگر سه سه ⇒ اگر سه بچه آيستن شود و اگر حيوان فرزند شود و ديگر حيوانها

³⁷⁷ München M52/16; Navsari F52/2: کرد ⇒ بود

مرک آبستان از ان است که هر کرا که³⁷⁸ در چشمه جایگاه تمام نباشد، و بکپسته، و خون بزوری شود بجایگاه نتوانند دانستن مرک آبستان از ان است.

(15) فصل دیگر. آنچه³⁷⁹ از بهر نری و مادکی.

پرسیدی³⁸⁰ هر جای گاه که بادی³⁸¹ رود، فروهر پش تر باشد. و تخم که در جای³⁸² زادن³⁸³ می افتد، اول کپسته شود، و در جهل روز ج³⁸⁴ بار بکرد و تا تخم روشن شود و خون و شیر³⁸⁵ از هم³⁸⁶ جدا شود، و تخم روشن شود³⁸⁷، و هر چه غظل³⁸⁸ بود خون و گوشت شود³⁸⁹، و هر چه روشن بود شیر شود³⁹⁰ و خورشن بچه از ان

³⁷⁸ München M52/16; Navsari F52/2: که ⇒ non

³⁷⁹ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ پرسیدی

³⁸⁰ München M52/16; Navsari F52/2: بدانکه ⇒ پرسیدی

³⁸¹ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ می

³⁸² München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ گاه

³⁸³ München M52/16; Navsari F52/2: زادگاه ⇒ زادن

³⁸⁴ München M52/16; Navsari F52/2: ج ⇒ سه

³⁸⁵ Navsari F52/2 p. 17 starts here

³⁸⁶ München M52/16; Navsari F52/2: هم ⇒ یکدیگر

³⁸⁷ München M52/16; Navsari F52/2: شود ⇒ کردد

³⁸⁸ München M52/16; Navsari F52/2: غظل ⇒ غلیظ

³⁸⁹ München M52/16; Navsari F52/2: شود ⇒ کردد

³⁹⁰ München M52/16; Navsari F52/2: شود ⇒ کردد

تخمست. و تخم و غظل³⁹¹ هر چه پوي³⁹² دست دست³⁹³ **لسروم**³⁹⁴

افتد، **كول**³⁹⁵ باشد؛³⁹⁶ و آنچه³⁹⁷ سوي دست چبا³⁹⁸ افتد³⁹⁹،

كول⁴⁰⁰ باشد. و هر چه زنان را چشم **لسروم**⁴⁰¹ كوچك تر⁴⁰²

باشد، **ره لى و**⁴⁰³ **كول**⁴⁰⁴ باشد؛ و اكر⁴⁰⁵ چشم چب كوچك تر⁴⁰⁶

³⁹¹ München M52/16; Navsari F52/2: غليظ ⇒ غظل

³⁹² München M52/16; Navsari F52/2: سوي ⇒ پوي

³⁹³ München M52/16: دست ⇒ non

³⁹⁴ München M52/16; Navsari F52/2: **لسروم** ⇒ راست

³⁹⁵ München M52/16; Navsari F52/2: **كول** ⇒ نر

³⁹⁶ München M52/16 fol. 197v starts here

³⁹⁷ München M52/16: هر چه ⇒ آنچه

³⁹⁸ München M52/16; Navsari F52/2: چب ماده ⇒ چبا

³⁹⁹ München M52/16: افتد ⇒ non

⁴⁰⁰ München M52/16; Navsari F52/2: **كول** ⇒ ماده

⁴⁰¹ München M52/16; Navsari F52/2: **لسروم** ⇒ راست

⁴⁰² München M52/16; Navsari F52/2: تر ⇒ non

⁴⁰³ München M52/16; Navsari F52/2: **ره لى و** ⇒ فرزند

⁴⁰⁴ München M52/16; Navsari F52/2: **كول** ⇒ نر

⁴⁰⁵ München M52/16; Navsari F52/2: اكر ⇒ non

باشد؛ فرزند **۱۵۲۶**⁴⁰⁷ باشد و فرزند نر را ادیم پوي⁴⁰⁸ شکم مادر بود؛ فرزند⁴⁰⁹ ماده را ادیم یعنی⁴¹⁰ پشت پوي⁴¹¹ شکم مادر بود و بوقت ولادت باد چره شود و کودك را بگرداند. و نر جون بدیدار آید، قفا دیدار بود. و ماده را ادیم⁴¹² زودتر و نر دیرتر بدیدار آید.

(16) فصل. انکه⁴¹³ پرسیدی که مردم [fol. 55r] که⁴¹⁴ از مادر جدا شوند خورشن شان از شیر بود و مرغان زندکائی بی شیر جون کنند.

بدانکه مردم چون بزایند، ایشان را⁴¹⁵ **۱۶۳۴**⁴¹⁶ سال و نیم شیر باید که⁴¹⁷ خورند کم یا بیش. و مرغان جون در خایه⁴¹⁸ اند شیر شان از⁴¹⁹ سفیده⁴²⁰ است، و زرده گوشت شود، و سفیده شیر شود⁴²¹، و

⁴⁰⁶ München M52/16: تر ⇒ non

⁴⁰⁷ München M52/16: **۱۵۲۶** ⇒ فرزند دختر

⁴⁰⁸ München M52/16; Navsari F52/2: پوي ⇒ سوي

⁴⁰⁹ München M52/16; Navsari F52/2: فرزند ⇒ non

⁴¹⁰ München M52/16; Navsari F52/2: ادیم یعنی ⇒ non

⁴¹¹ München M52/16; Navsari F52/2: پوي ⇒ سوي

⁴¹² München M52/16; Navsari F52/2: ادیم ⇒ دیم

⁴¹³ München M52/16; Navsari F52/2: آنچه ⇒ انکه

⁴¹⁴ München M52/16; Navsari F52/2: چون ⇒ که

⁴¹⁵ München M52/16; Navsari F52/2: ایشان را ⇒ non

⁴¹⁶ München M52/16; Navsari F52/2: **۱۶۳۴** ⇒ دو

⁴¹⁷ München M52/16; Navsari F52/2: باید که ⇒ non

⁴¹⁸ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ باشند، هنگام کودکی در خایه

⁴¹⁹ Navsari F52/2: در ⇒ از

بران زندگانی میکنند و آن سفیده خورند. و جون از خایه بیرون آیند،
 جون كودك ۱۳۴⁴²² سال و نیم باشد، و شیر شان حاجت نیست.
 (17) ⁴²³ فصل. انکه⁴²⁴ پرسیدی که مرغان انبویش از خایه بیرون آیند،
 دگر چه انکه داد⁴²⁵ نه خانور⁴²⁶ است، و انکه از⁴²⁷ آتش و آب و شجر
 و نبات، و آب و انکه از شیر زنده اند، و ⁴²⁸ انکه از دیگر چیز زنده
 اند⁴²⁹ که ایشان را نه انبویش، و آن آمیختن⁴³⁰ نری و مادکی است از
 کدام جوهر زنده اند، و ایشان را بوی و اوش⁴³¹ و فروهر و خرد
 چگونه بود که بسیار جانور بود که انبویش نه از زایشن و لیکن از
 چیزی باشد به بران حجتست و آن نبوده است که از⁴³² انبویش شده

⁴²⁰ Navsari F52/2: here ⇒ آن

⁴²¹ München M52/16; Navsari F52/2: شود ⇒ non

⁴²² München M52/16; Navsari F52/2: ۱۳۴ ⇒ دو

⁴²³ Navsari F52/2 p. 18 starts here

⁴²⁴ München M52/16; Navsari F52/2: آنچه ⇒ انکه

⁴²⁵ München M52/16; Navsari F52/2: بدانکه آنچه که بداد ⇒ دگر چه انکه داد

⁴²⁶ Navsari F52/2: خانور ⇒ جانور

⁴²⁷ Navsari F52/2: از ⇒ non

⁴²⁸ München M52/16 fol. 198r starts here

⁴²⁹ München M52/16; Navsari F52/2: می آیند ⇒ اند

⁴³⁰ München M52/16; Navsari F52/2: آمیختن ⇒ آمیختن

⁴³¹ München M52/16; Navsari F52/2: هوش ⇒ اوش

⁴³² München M52/16; Navsari F52/2: از ⇒ non

است، و بسیار جانورست که آن نیز دست و پای دارد⁴³³، امثلاً⁴³⁴ این.

جواب. بدانکه مرغان گوشت خواره سیمرغست و باز و شاهین و چرخ، امثلاً⁴³⁵ ایشان را⁴³⁶. انبویش از خایه است و زیوشن ایشان هم از باد است. و هم چنانکه بچه در شکم مادر از باد زنده است، و بچه مرغان در خایه⁴³⁷ زندگانی از باد میکنند. و چون باد از او باز گرفته شود، و هرد⁴³⁸ و باطل شود، تا دانند.

(18) فصل. آنکه⁴³⁹ پرسیدی در باب آتش و شجره و نبات و دیگر چیزهای⁴⁴⁰ زنده می آیند.

بدانکه ایشان را جوهر سرود ترست که چون گرمی و خشکی بدان رسد، بوقت⁴⁴¹ ساخت کار بروید، از بهر آنکه مردم و دیگر جانور

⁴³³ München M52/16; Navsari F52/2: دارد ⇒ دارند

⁴³⁴ München M52/16; Navsari F52/2: امثلاً ⇒ امثال

⁴³⁵ München M52/16: امثلاً ⇒ امثال و مثال

⁴³⁶ München M52/16: را ⇒ non

⁴³⁷ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ هم

⁴³⁸ München M52/16; Navsari F52/2: هرد ⇒ مرده

⁴³⁹ München M52/16; Navsari F52/2: آنکه ⇒ آنچه

⁴⁴⁰ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ که

⁴⁴¹ Navsari F52/2 p. 19 starts here

را زادن از آبست که تخم ماده سرود تر ست و از⁴⁴² ان نر⁴⁴³ کزم و
⁴⁴⁴ خشک است⁴⁴⁵. و جون هر دو ساخت کار باشند، چون⁴⁴⁶ باد بوي
 رید، مردم موجود کردند. امثلا اگر کسی برک داد برد یا⁴⁴⁷ از ان
 ازاد درخت که سرود تر ست زمانی بدست کیرد و بفشارد⁴⁴⁸، و⁴⁴⁹
 جون کرمي و خشکي از دست مردم بدو رید، جون باد بریزد، کرمي
 و زنده از و [folio. 55v] بیرون آید. جمله دهشن جان از باد ست⁴⁵⁰. و
 بوي و اوش⁴⁵¹ و خرد هم جوهر باد ست. بهر چزي⁴⁵² کم یا بیش
 بهم رسند، انبوشش⁴⁵³ که از چيزي بدید آید، اگر پیش دست یا پاي
 نجان که⁴⁵⁴ ازو بیدار آمده است، و⁴⁵⁵ هر چزي که بیدار آید⁴⁵⁶

442 München M52/16; Navsari F52/2: از ⇒ non

443 München M52/16: نر ⇒ non

444 München M52/16 fol. 198v starts here

445 München M52/16; Navsari F52/2: است ⇒ non

446 München M52/16; Navsari F52/2: و ⇒ چون

447 München M52/16; Navsari F52/2: داد برد یا ⇒ non

448 München M52/16: بنیفشارد ⇒ بفشارد

449 München M52/16: here ⇒ که

450 München M52/16; Navsari F52/2: دارند ⇒ ست

451 München M52/16: هوش ⇒ اوش

452 München M52/16: چزیکه ⇒ چزي

453 München M52/16; Navsari F52/2: انبوشش ⇒ انبوشش ; انبوشش
 انبوشش

454 München M52/16: نه چنانکه ⇒ نجان که

جون آتش بدو رپد تباہ شود⁴⁵⁷. و اکر از آب بیدار آید، جون آب بدو رپد تباہ نشود⁴⁵⁸. و اکر چزي که⁴⁵⁹ جوهر دیگر⁴⁶⁰ بديد آمده بود، و اکر جوهری⁴⁶¹ بد⁴⁶² رپد، تباہ نشود⁴⁶³.

(19) فصل⁴⁶⁴. آنچه پرسیدی که زندکاني دانپتن و خوردن و خفتن و خواب گفتن⁴⁶⁵ و شنودن و انبوئیدن⁴⁶⁶ جملگی از کجا می آید و خواب جون به تن مردم رسد.

جواب⁴⁶⁷ بدانکه⁴⁶⁸ شجر و نبات⁴⁶⁹ و رستنی و اقرون کردن آن از

⁴⁵⁵ München M52/16; Navsari F52/2: و ⇒ که

⁴⁵⁶ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ از هم جوهر پديد آيد دليل که آنچه ⇒
از آتش پديد آيد

⁴⁵⁷ München M52/16: شود ⇒ نشود

⁴⁵⁸ München M52/16; Navsari F52/2: رپد ⇒ و اکر از آب بیدار آيد جون آب بدو رپد ⇒
nonتباہ نشود

⁴⁵⁹ München M52/16; Navsari F52/2: که ⇒ از

⁴⁶⁰ München M52/16: دیگر ⇒ non

⁴⁶¹ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ دکر

⁴⁶² München M52/16; Navsari F52/2: بد ⇒ بدو

⁴⁶³ München M52/16; Navsari F52/2: نشود ⇒ شود

⁴⁶⁴ München M52/16: here ⇒ دکر

⁴⁶⁵ München M52/16; Navsari F52/2: خواب گفتن ⇒ خواب و در گفتن

⁴⁶⁶ Navsari F52/2: here ⇒ و اين

⁴⁶⁷ München M52/16: جواب ⇒ فصل

⁴⁶⁸ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ همچنان که

⁴⁶⁹ Navsari F52/2 p. 20 starts here

خاك و آب است⁴⁷⁰ و هوا و آتش، و همچنين مردم زنده از جانست. و قوت جان از خوردن است که⁴⁷¹ طبایع راست میدارد⁴⁷² و خورشن. جاي گاه⁴⁷³ دیدن چشم است، و شنودن گوش، و انبوییدن بتن است و منشن، و مژه از دهنست، و کفتن از⁴⁷⁴ زبان است. و قوت این همه⁴⁷⁵ گفته آمد⁴⁷⁶، به جملکي بوي است که حسن اطرين خوانند. و بوي از پر نماید.

و پس اوش⁴⁷⁷ بجان و بتن آگاهی دهد، بوي انکه⁴⁷⁸ در تن مردم سوراخها و جایکایها که در اندام و تن مردم است، و جملکي کار و کردار ایشان از بوي از آتش است و آبست، و عذا خوردن. اندامها اندر تن مردم که جایگاه آتش و آبست⁴⁷⁹، و اگر⁴⁸⁰ تباه شود، یا

⁴⁷⁰ München M52/16; Navsari F52/2: است ⇒ non

⁴⁷¹ München M52/16 fol. 199r starts here

⁴⁷² München M52/16; Navsari F52/2: میدارند ⇒ میدارد

⁴⁷³ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ و

⁴⁷⁴ München M52/16; Navsari F52/2: از ⇒ به

⁴⁷⁵ Navsari F52/2: here ⇒ که

⁴⁷⁶ München M52/16: آمد ⇒ اند

⁴⁷⁷ München M52/16; Navsari F52/2: اوش ⇒ هوش

⁴⁷⁸ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ درین

⁴⁷⁹ München M52/16; Navsari F52/2: آتش ست ⇒ آتش و آبست

⁴⁸⁰ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ جاي

زخمي و جاري⁴⁸¹ بدو رسیده بود که⁴⁸² اندر ان جایگاه نتواند
 ایستادن. و کار و کردار⁴⁸³ اندر اوش⁴⁸⁴ است، و قوت اوش⁴⁸⁵ از این
 است. و اوش⁴⁸⁶ و بوي با یکدیگر یا رند و با هم بي⁴⁸⁷ کزیرند⁴⁸⁸.
 جون یکی را دشواري رسد، همه اندام⁴⁸⁹ درد کند. و نامهاي هر یکی
 جدا ست. و جون در تن مردم اندامي تباه شود، بوي و اوش⁴⁹⁰ کار و
 قوت که بران اندام کنند⁴⁹¹، نتوانند⁴⁹² کردن⁴⁹³.
 (20) ⁴⁹⁴ فصل. انکه⁴⁹⁵ پرسیدی که چرا اوش⁴⁹⁶ که ما جواب⁴⁹⁷

⁴⁸¹ München M52/16; Navsari F52/2: جوارِي ⇒ جاري

⁴⁸² München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ آتش

⁴⁸³ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ مردم

⁴⁸⁴ München M52/16; Navsari F52/2: اوش ⇒ هوش

⁴⁸⁵ München M52/16; Navsari F52/2: اوش ⇒ هوش

⁴⁸⁶ München M52/16; Navsari F52/2: اوش ⇒ هوش

⁴⁸⁷ München M52/16; Navsari F52/2: بي ⇒ مي

⁴⁸⁸ München M52/16; Navsari F52/2: کزیرند ⇒ کردند

⁴⁸⁹ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ او

⁴⁹⁰ München M52/16; Navsari F52/2: اوش ⇒ هوش

⁴⁹¹ München M52/16; Navsari F52/2: کنند ⇒ کند

⁴⁹² München M52/16: نتوانند ⇒ نتواند

⁴⁹³ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ تا معلوم شدن

⁴⁹⁴ Navsari F52/2 p. 21 starts here

⁴⁹⁵ München M52/16; Navsari F52/2: انکه ⇒ آنچه

⁴⁹⁶ München M52/16; Navsari F52/2: اوش ⇒ هوش

⁴⁹⁷ Navsari F52/2: جواب ⇒ جواب

خوانیم، بوشاسف که شما می⁴⁹⁸ کوید، چگونه است چون بتن^{500 499}
 میرسد که اوش⁵⁰¹ می بیند و اوش⁵⁰² یا⁵⁰³ کیان⁵⁰⁴ یا⁵⁰⁵ روان و تن
 حرکت در مرد و زن و دکر⁵⁰⁶ در جواب⁵⁰⁷ بیند که می نماید⁵⁰⁸.
 جواب⁵⁰⁹ همین که بتازی خفتن خوانند، و ایزد تعالی از بهر آسانی
 [folio. 56r] تن مردم آفریده است، و خواب چندان که⁵¹⁰ به تن مردم
 رید که تن بیاساید.

فاما بوشاسب⁵¹¹ دیو است و پتیارهٔ ابکیسی⁵¹² بسه کونه به تن مردم
 رید. یکی آنست که جون سایه بر تن مردمان افکند. و یکی آنکه جون

498 München M52/16: می ⇒ non

499 München M52/16 fol. 199v starts here

500 München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ مردم

501 München M52/16; Navsari F52/2: اوش ⇒ هوش

502 München M52/16; Navsari F52/2: اوش ⇒ هوش

503 München M52/16: یا ⇒ با

504 München M52/16; Navsari F52/2: کیان ⇒ جان

505 München M52/16: یا ⇒ با

506 München M52/16: دکر ⇒ دیگر چیزها که

507 Navsari F52/2: جواب ⇒ خواب

508 München M52/16: نماید ⇒ نمایند

509 München M52/16: جواب ⇒ فصل بدانکه

510 München M52/16; Navsari F52/2: که ⇒ non

511 München M52/16: بوشاسب ⇒ بوشاسف

512 München M52/16; Navsari F52/2: ابکیسی ⇒ ابلیس

به تن خویش بمردم⁵¹³ رسد، و یکی آنکه چون به تن رسد⁵¹⁴ بمالد و خفته شود و اما⁵¹⁵ آنکه سایه بر تن مردم افکند آنست که آیش⁵¹⁶ بر مردم افتد که بتازی کابوس⁵¹⁷ خوانند. و آنکه خود⁵¹⁸ به تن مردم رسد و مردم را تباه کند بوی آنکه می بیند، پوشاسف⁵¹⁹ هم کار ملک الموت است که ببارسی⁵²⁰ استه و یاد نای اورتر⁵²¹ خوانند.

و چون کزندی و یا زخمی بتن رسیده باشد، اوش⁵²² و بوی که در⁵²³ همه انداماها ست،⁵²⁴ که⁵²⁵ چون کزندی یا علتی⁵²⁶ بتن رسد، تا بهتر شود، اندر همه⁵²⁷ انداماها نباشد. و همه دانش⁵²⁸ از بوی و

⁵¹³ München M52/16: خویش بمردم ⇒ non

⁵¹⁴ München M52/16: جون به تن رسد ⇒ خویش

⁵¹⁵ München M52/16; Navsari F52/2: اما ⇒ non

⁵¹⁶ München M52/16; Navsari F52/2: آیش ⇒ آسایش

⁵¹⁷ München M52/16: کابوس ⇒ کابرس

⁵¹⁸ München M52/16; Navsari F52/2: خود ⇒ non

⁵¹⁹ München M52/16: پوشاسب ⇒ پوشاسف

⁵²⁰ München M52/16; Navsari F52/2: ببارسی ⇒ بیبارسی

⁵²¹ München M52/16; Navsari F52/2: استه و یاد نای اورتر ⇒ استویادونای وتر

⁵²² München M52/16; Navsari F52/2: اوش ⇒ هوش

⁵²³ München M52/16; Navsari F52/2: در ⇒ اندر

⁵²⁴ Navsari F52/2 p. 22 starts here

⁵²⁵ München M52/16; Navsari F52/2: که ⇒ non

⁵²⁶ München M52/16; Navsari F52/2: المی ⇒ علتی

⁵²⁷ München M52/16; Navsari F52/2: همه ⇒ non

اوش⁵²⁹ و آیین و خرد ست.

پس همن که خواب خوانیم که می بینند⁵³⁰ از بوی و اوش⁵³¹ می
بیند⁵³² یا از اندامهای تن می رسد⁵³³، چون اندر تن نیست اوش⁵³⁴
چیزی نتواند دانستن. و بوی مینوئی است و دانستن⁵³⁵ از مینو بوی⁵³⁶
رسد. از آن دیدار ست که بسیار افتد که مردم بخواب چنان می⁵³⁷
بینند که بشهری غریب دور دست باشند که در بیداری هرگز آن شهر
⁵³⁸ ندیده باشد⁵³⁹ که چنان نشان آن شهر شنوده⁵⁴⁰ یا⁵⁴¹ دیده درست و
راست باشد. و آن شهر جمله⁵⁴² که در بوشاسب⁵⁴³ دیده باشد. و از

⁵²⁸ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ تن مردم

⁵²⁹ München M52/16; Navsari F52/2: اوش ⇒ هوش است

⁵³⁰ München M52/16 fol. 200r starts here

⁵³¹ München M52/16; Navsari F52/2: اوش ⇒ هوش

⁵³² München M52/16; Navsari F52/2: ببند ⇒ رسد

⁵³³ München M52/16: رسد ⇒ non یا از اندامهای تن می رسد

⁵³⁴ München M52/16; Navsari F52/2: اوش ⇒ هوش

⁵³⁵ München M52/16: دانش ⇒ دانستن

⁵³⁶ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ می

⁵³⁷ München M52/16; Navsari F52/2: می ⇒ non

⁵³⁸ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ را

⁵³⁹ München M52/16; Navsari F52/2: باشد ⇒ بوده

⁵⁴⁰ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ بود

⁵⁴¹ München M52/16: یا ⇒ با

⁵⁴² München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ آن باشد

⁵⁴³ München M52/16; Navsari F52/2: بوشاسب ⇒ بوشاسف

آن⁵⁴⁴ معلوم است که بوي⁵⁴⁵ مینوان است که این⁵⁴⁶ معلوم می دهد که چنان میبندد و بچشم و سر نتواند دیدن بسوي انکه از دیدار است. و در آن وقت که بوي این بوشاسب⁵⁴⁷ دید، تن در آن شهر نیوده است، و حرکات در خواب⁵⁴⁸ چون خندیدن و کرسیتن و جماع کردن⁵⁴⁹ و آنچه بدین مانند⁵⁵⁰ که در خواب ببند⁵⁵¹ از بوي و اوش⁵⁵² است، که چون⁵⁵³ آدمي باز اوش⁵⁵⁴ آید و تن را آکاهي دهد که چه و چون بود. و چون⁵⁵⁵ بتن مردم دردي⁵⁵⁶ یا بیماری یا بیمی رسیده بود⁵⁵⁷ که بی اوش⁵⁵⁸ بود⁵⁵⁹، و هر چه در⁵⁶⁰ تن مردم رسد، تن⁵⁶¹ را از آن هیچ

544 München M52/16; Navsari F52/2: آنجا ⇒ آن

545 München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ به

546 München M52/16; Navsari F52/2: این ⇒ non

547 Navsari F52/2: بوشاسب ⇒ بوشاسف

548 Navsari F52/2: در خواب ⇒ non

549 München M52/16; Navsari F52/2: خوردن ⇒ کردن

550 München M52/16; Navsari F52/2: مانند ⇒ ماند

551 München M52/16; Navsari F52/2: ببند ⇒ بیند

552 München M52/16; Navsari F52/2: اوش ⇒ هوش

553 München M52/16; Navsari F52/2: چون ⇒ non

554 München M52/16; Navsari F52/2: اوش ⇒ هوش

555 München M52/16; Navsari F52/2: چون ⇒ کر

556 Navsari F52/2 p. 23 starts here

557 München M52/16; Navsari F52/2: بود ⇒ باشد

558 München M52/16; Navsari F52/2: اوش ⇒ هوش

آکاهي نباشد⁵⁶² [folio. 56v] بسوي⁵⁶³ انکه این هر دو يا⁵⁶⁴ ديگر⁵⁶⁵
 کردند، جون⁵⁶⁶ يکي اندر تن باشد و يکي بيرون. جون⁵⁶⁷ اوش⁵⁶⁸ اندر
 تن. و بوي از مینوآن آکاهي به اوش⁵⁶⁹ مي دهد، و اوش⁵⁷⁰ به تن مي
 دهد. و اگر دردي يا⁵⁷¹ بيماري کران بتن رسد، چنانکه بي اوش⁵⁷²
 شود، و بوي و اوش⁵⁷³ از تن بمي روند. و در ان وقت هر رنجي و
 آستانه که به تن⁵⁷⁴ رسد، که جون باز اوش⁵⁷⁵ آيد، هم آکاهي ندارد

- 559 München M52/16; Navsari F52/2: شود ⇒ بود
- 560 München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ بيهوسي به
- 561 München M52/16: here ⇒ تن
- 562 München M52/16; Navsari F52/2: نبود ⇒ نباشد
- 563 München M52/16 fol. 200v starts here
- 564 München M52/16: يا ⇒ با
- 565 München M52/16; Navsari F52/2: ديگر ⇒ يکديگر
- 566 München M52/16; Navsari F52/2: يارند ⇒ کردند جون
- 567 München M52/16; Navsari F52/2: بوي ⇒ جون
- 568 München M52/16; Navsari F52/2: هوش ⇒ اوش
- 569 München M52/16; Navsari F52/2: هوش ⇒ اوش
- 570 München M52/16; Navsari F52/2: هوش ⇒ اوش
- 571 München M52/16: و ⇒ يا
- 572 München M52/16; Navsari F52/2: هوش ⇒ اوش
- 573 München M52/16; Navsari F52/2: هوش هر دو ⇒ اوش
- 574 München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ مي
- 575 München M52/16; Navsari F52/2: هوش ⇒ اوش

بپوي⁵⁷⁶ انکه اوش⁵⁷⁷ اندر تن نيست.

و باد کيان⁵⁷⁸ اندر تنست، و بوي و اوش⁵⁷⁹ وقتها بيرون مي آيند. و بوقت خواب بوي بيرون مي آيد، و بوقت دردها و بيماريهاي کران اوش⁵⁸⁰ بيرون⁵⁸¹ آيد. و جون بيماري⁵⁸² باندک آيد، ش⁵⁸³ اوش⁵⁸⁴ باز⁵⁸⁵ جاياکه خود آيد. و جون خواب تمام کرده باشد⁵⁸⁶، باز تن آيد و بنزدیک اوش⁵⁸⁷. و هرکاه⁵⁸⁸ کيان⁵⁸⁹ باد از⁵⁹⁰ بيرون آيد، باز جاي⁵⁹¹ نتواند آمدن. دليل بدانست که، بسيار وقت است که کسي⁵⁹² در

576 München M52/16: بسوي ⇒ بپوي

577 München M52/16; Navsari F52/2: اوش ⇒ هوش

578 München M52/16; Navsari F52/2: کيان ⇒ و جان

579 München M52/16; Navsari F52/2: اوش ⇒ هوش

580 München M52/16; Navsari F52/2: اوش ⇒ هوش هم

581 München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ مي

582 München M52/16; Navsari F52/2: بيماري ⇒ non

583 München M52/16; Navsari F52/2: ش ⇒ non

584 München M52/16; Navsari F52/2: اوش ⇒ هوش

585 München M52/16: باز ⇒ از

586 München M52/16; Navsari F52/2: باشد ⇒ شود بوي

587 München M52/16; Navsari F52/2: اوش ⇒ هوش

588 München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ که

589 München M52/16; Navsari F52/2: کيان ⇒ جان

590 München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ تن

591 München M52/16; Navsari F52/2: جاي ⇒ جاياکه

592 München M52/16; Navsari F52/2: کسي ⇒ non

خواب باشد⁵⁹³، و کسی را بانك⁵⁹⁴ میکند، و انکس که در خوابست و می شنود و از خواب بر نمی تواند خواست⁵⁹⁵. بسبب آنست که هنوز بوی باز تن⁵⁹⁶ نیامده است⁵⁹⁷ و دیر باز تن آید. و چون کیان⁵⁹⁸ باد از تن بیرون آید، و بوی و اوش⁵⁹⁹ و کیان⁶⁰⁰ باد⁶⁰¹ یکی کردند⁶⁰² و بمینو شوند.

(21) فصل آنکه⁶⁰³ پرسیدی که اگر آنکه همین بیند مینوی است⁶⁰⁴، که شما میکویید که از مینوآن هیچ دروغ نیامده است، چرا آنکه در خواب می بیند در بیداری نیست⁶⁰⁵، بلکه نوعی دیگر است. آن دروغ از کیست، که اندر جوهر یزدان نا راستی نیست. و اگر⁶⁰⁶ می نماید، و

593 München M52/16; Navsari F52/2: باشد ⇒ باشند

594 Navsari F52/2 p. 24 starts here

595 München M52/16: خواست ⇒ خاست

596 München M52/16: تن ⇒ بتن

597 München M52/16 fol. 201r starts here

598 München M52/16; Navsari F52/2: کیان ⇒ جان

599 München M52/16; Navsari F52/2: اوش ⇒ هوش

600 München M52/16; Navsari F52/2: کیان ⇒ جان

601 München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ هر سه

602 München M52/16; Navsari F52/2: کردند ⇒ شوند که روان خوانند

603 München M52/16; Navsari F52/2: آنکه ⇒ دیگر آنچه

604 München M52/16; Navsari F52/2: ⇒ که اگر آنکه همین بیند مینوی است
در باب همین که خواب خوانند، آنکه در خواب می بیند مینو ست یا نه،

605 München M52/16; Navsari F52/2: نیست ⇒ نه چنان است

606 München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ دیو

ان دیوان هر گاه که خواهند یزدان و مینوآن فریفة می⁶⁰⁷ توانند
کردن. از این سبب عجب در کار یزدان آید. اگر دیو ننماید⁶⁰⁸ و یزدان
نماید، چه سود دارد و چه سود⁶⁰⁹ نماید. و همین است که راست است؛
و همین است که دروغ است.

جواب⁶¹⁰. بدانکه پش⁶¹¹ گفته آمد همین که همی⁶¹² بیند⁶¹³، انکس
است که می⁶¹⁴ بیند. و این نیز بدان که، هیچ پتیاره، کمان، بد
کرداری، و دروغ و کم دانپتی⁶¹⁵ ⁶¹⁶ بر بالای ستارکان نیست.
[folio. 57r] و آنچه که⁶¹⁷ زیر کردن و ستارکان اند، بدی و کمان و
پتیاره بدی رسیده باشد. و ناراستی و کمان که در بوشاسب⁶¹⁸ می

⁶⁰⁷ München M52/16; Navsari F52/2: می ⇒ non

⁶⁰⁸ München M52/16; Navsari F52/2: ننماید ⇒ نمی نماید

⁶⁰⁹ München M52/16; Navsari F52/2: را ⇒ دارد و چه سود

⁶¹⁰ München M52/16: فصل ⇒ جواب

⁶¹¹ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ از این

⁶¹² München M52/16; Navsari F52/2: همی ⇒ می

⁶¹³ München M52/16; Navsari F52/2: بیند ⇒ بیند

⁶¹⁴ München M52/16; Navsari F52/2: می ⇒ همی

⁶¹⁵ München M52/16: دانپتی ⇒ دانستی

⁶¹⁶ Navsari F52/2 p. 25 starts here

⁶¹⁷ München M52/16: هر چه ⇒ آنچه که

⁶¹⁸ München M52/16: بوشاسب ⇒ بوشاسب; Navsari F52/2: بوشاسب ⇒ بوشاسب

بوشاسف

افتد، همن⁶¹⁹ بسوي انست که انکس که بوشاسب⁶²⁰ مي بيند اندر⁶²¹ جایگاه الوده و پتیاره اومند ست. و مینوي یزدانی جایگاه بهتر و بهتر همي نماید آن بمینوي به، و آن⁶²² بهتر مینوي بهتر نماید. تفسیر مینوآن انست که بچشم و سر نتواند دیدن و امشاسفندان که بتازي روحیانی⁶²³ خوانند، و مینوي بهتر⁶²⁴. و مینوي بهتر بسوي آن مینو خوانند که بچشم و سر نتواند دیدن.

و بود⁶²⁵ از همن دیدن انست که زن⁶²⁶ نمایش که اندر بوشاسب⁶²⁷ بمردم رسد، کابدان⁶²⁸ کنند، که پرپتش⁶²⁹ داند که راستست؛ و مینو به غورتست⁶³⁰ از ان که دلیل کنی ناراستست. و مینوي بدی دیو نموده است. دور باشد پرهیز کند خداوندان دانش.

⁶¹⁹ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ یعنی خواب

⁶²⁰ München M52/16; Navsari F52/2: بوشاسب ⇒ بوشاسف

⁶²¹ München M52/16 fol. 201v starts here

⁶²² München M52/16: آن ⇒ non

⁶²³ München M52/16; Navsari F52/2: روحیانی ⇒ روحانیان

⁶²⁴ München M52/16; Navsari F52/2: بهتر ⇒ به اند

⁶²⁵ München M52/16; Navsari F52/2: بود ⇒ سود

⁶²⁶ München M52/16; Navsari F52/2: زن ⇒ non

⁶²⁷ München M52/16: بوشاسب ⇒ بوشاسپ

⁶²⁸ München M52/16; Navsari F52/2: کابدان ⇒ کار بدان

⁶²⁹ München M52/16; Navsari F52/2: پرپتش ⇒ پرستش

⁶³⁰ München M52/16; Navsari F52/2: به غورتست ⇒ بد نمودن است

در دین 631 چنین گفته اند که، هر چه بوشاسف که 632 اندر وقتی دیده باشند که مردم را علتی و بیماری بدید 633 آمده باشد، یا 634 چیزی خورد باشد که تن را زیان کند، بوشاسف 635 نیز مینو باشد، یعنی دیو پشتر نماید. و اگر علت ناک 636 و بیم ناک و کرسنه و تشنه و 637 مانده این چیزی نباشد، و آن وقت که بخواهد خفتن، از همه کناهی کناها توبه 638 کند، و بنام یزدان 639 و امشاسفندان کند 640، و اندرون 641 خویش از کین و دروغ و ناراستی باک 642 و از شهوت و از 643 خشم باک و تن شپته 644 باشد و جامه و جایگاه باک باشد، بنام یزدان 645 و

631 München M52/16: here ⇒ زراتشت یعنی ابراهیم خلیل علیه السلام

632 München M52/16; Navsari F52/2: که ⇒ non

633 München M52/16; Navsari F52/2: بدید ⇒ بدید

634 München M52/16; Navsari F52/2: و ⇒ یا

635 Navsari F52/2: بوشاسف ⇒ بوشاسب

636 Navsari F52/2 p. 26 starts here

637 München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ ترسند و

638 München M52/16; Navsari F52/2: توبه ⇒ کناها توبه

639 München M52/16; Navsari F52/2: ایزد ⇒ یزدان

640 München M52/16; Navsari F52/2: کوید ⇒ کند

641 München M52/16 fol. 202r starts here

642 München M52/16; Navsari F52/2: باک ⇒ باک

643 München M52/16; Navsari F52/2: از ⇒ non

644 München M52/16: شپته ⇒ شسته

645 München M52/16; Navsari F52/2: ایزد ⇒ یزدان

امشاسفندان کوید، و سر فروی بالش نهد، و بوشاسف⁶⁴⁶ که اندران شب ببند درست و راست بود، اندک مایه⁶⁴⁷ تفاوت بود⁶⁴⁸ و اگر این عادت که کفتم⁶⁴⁹ همه بجای تواند آوردن.

(22) فصل. انکه⁶⁵⁰ پرسیدی که همن بوی و اوش⁶⁵¹ یا⁶⁵² کیان⁶⁵³ باد که اندر تن اند بینند، اگر ایشان اگر در تنند یا⁶⁵⁴ خفته، جون⁶⁵⁵ از همن بیدار شوند⁶⁵⁶، تن را آگاه توانند کردن که بدانند⁶⁵⁷ که⁶⁵⁸ بوشاسف⁶⁵⁹ چه دیدست⁶⁶⁰ نشاید بودن و اگر انکه⁶⁶¹ در

⁶⁴⁶ München M52/16; Navsari F52/2: بوشاسپ ⇒ بوشاسف

⁶⁴⁷ München M52/16: مایه ⇒ non

⁶⁴⁸ München M52/16; Navsari F52/2: کند ⇒ بود

⁶⁴⁹ München M52/16; Navsari F52/2: کفتم ⇒ کفتم

⁶⁵⁰ München M52/16; Navsari F52/2: آنچه ⇒ انکه

⁶⁵¹ München M52/16; Navsari F52/2: هوش ⇒ اوش

⁶⁵² München M52/16; Navsari F52/2: با ⇒ یا

⁶⁵³ München M52/16; Navsari F52/2: جان ⇒ کیان

⁶⁵⁴ München M52/16; Navsari F52/2: با تن ⇒ اگر در تنند یا

⁶⁵⁵ München M52/16; Navsari F52/2: و ⇒ جون

⁶⁵⁶ München M52/16: here ⇒ چون

⁶⁵⁷ München M52/16: بدانند ⇒ ندانند

⁶⁵⁸ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ در

⁶⁵⁹ München M52/16: بوشاسپ ⇒ بوشاسف

⁶⁶⁰ München M52/16; Navsari F52/2: دیدست ⇒ دیده است

⁶⁶¹ München M52/16; Navsari F52/2: ⇒ نشاید بودن و اگر انکه non

بوشاسف⁶⁶² مي بيند و نيمي خفته است و نيمي بيدار ست.

[folio. 57v] جواب. بدانکه پشتر از ين گفته آمد⁶⁶³ که همن که مي بيند⁶⁶⁴، دکر بدانکه دکر باره باز کفتن حاجت نيست. و آنکه بوي و اوش⁶⁶⁵ هرکز نخفتند، بسوي انکه ايشان را پتیاره اومندي در جوهر نيست.

(23) فاما انکه پرسيدی که، بوشاسف⁶⁶⁶ ⁶⁶⁷ کيست که همن پندا، اين چشم بيند که اندر تنست؛ و چشم خفته است، نشايد بودن که چشم دو کونه بيند، يکي خفته و يکي بيدار. چه⁶⁶⁸ اکر برين جمله بودي که چشم دو کونه ديدی، بايستي⁶⁶⁹ که گوش و زبان و دست و پاي و همه آلت تن مردم و چزها که اندر تن مردمند، همه دو کونه بودي، چنانکه چشم⁶⁷⁰ اندر بيداري و جواب⁶⁷¹. ديکرانکه، اين کيست که انچه در⁶⁷²

⁶⁶² München M52/16: بوشاسف ⇒ بوشاسپ

⁶⁶³ München M52/16: اند ⇒ آمد

⁶⁶⁴ München M52/16: بيند ⇒ بينند

⁶⁶⁵ München M52/16; Navsari F52/2: اوش ⇒ هوش

⁶⁶⁶ München M52/16: بوشاسف ⇒ بوشاسپ

⁶⁶⁷ Navsari F52/2 p. 27 starts here

⁶⁶⁸ München M52/16; Navsari F52/2: چه ⇒ جد

⁶⁶⁹ München M52/16 fol. 202v starts here

⁶⁷⁰ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ را

⁶⁷¹ München M52/16; Navsari F52/2: جواب ⇒ خواب

⁶⁷² München M52/16; Navsari F52/2: در ⇒ non

بوئاساف⁶⁷³ دیده با یاد تن می آورد تن را از آن آگاهی میدهد بسوی
 آنکه اندر ایام زادن و کودکی دیده باشد هیچ با یاد نمی تواند آوردن.
 بدان که پیش ازین گفته آمد که، پناهی اندر چشم و کرداری اندر همه
 اندامهای تن⁶⁷⁴ چون دست و پای و گوش و زبان و دگر اندامها
 همه⁶⁷⁵ اندر بیداری و همه اندر⁶⁷⁶ بوی و اوش⁶⁷⁷ است.
 چون بوی و اوش⁶⁷⁸ اندر⁶⁷⁹ جایگاه نیست، ایشان همه ناکارند. و هر
 چند که⁶⁸⁰ همه بر جایگاه اند. چون قوت بر جایگاه نباشد، از ایشان
 هیچ کار و⁶⁸¹ کردار نیاید. چون ایشان باز جای گاه آیند، جز⁶⁸²
 اندام⁶⁸³ که تباه شده باشد، و یادگر اندام که درست باشد، خاصیت
 خویش بر جایگاه می⁶⁸⁴ آورند. و جمله آلت تن چون بوی و اوش⁶⁸⁵

⁶⁷³ München M52/16: بوئاساف ⇒ بوئاسپ

⁶⁷⁴ München M52/16; Navsari F52/2: اندامهای تن ⇒ اندامها

⁶⁷⁵ Navsari F52/2: همه ⇒ non

⁶⁷⁶ München M52/16; Navsari F52/2: اندر ⇒ از

⁶⁷⁷ München M52/16; Navsari F52/2: اوش ⇒ هوش

⁶⁷⁸ München M52/16; Navsari F52/2: اوش ⇒ هوش

⁶⁷⁹ München M52/16; Navsari F52/2: اندر ⇒ بر

⁶⁸⁰ München M52/16; Navsari F52/2: که ⇒ non

⁶⁸¹ München M52/16; Navsari F52/2: کار و ⇒ non

⁶⁸² München M52/16: here ⇒ آن

⁶⁸³ München M52/16; Navsari F52/2: اندام ⇒ اندامی

⁶⁸⁴ München M52/16; Navsari F52/2: می ⇒ non

جون کاري باشند⁶⁸⁶، اندر خواب و اندر⁶⁸⁷ بيداري، و دکر⁶⁸⁸ انکه اندر⁶⁸⁹ ايام زادن باز ياد دانش نتواند آوردن، سبب آنست که دانش که بوي يا اوش⁶⁹⁰ و از اوش⁶⁹¹ به⁶⁹² تن باوش⁶⁹³ و خرد تواند رسيدن.
⁶⁹⁴ چشم ديدن ايزد غر و جل⁶⁹⁵ از بهر مردم فاضل داده است. و آن خرد آستي⁶⁹⁶ اهريمن معلوم⁶⁹⁷. جون کودک بران رسد⁶⁹⁸ چزي بدو آموزند که به پارسي کوش و سرود [folio. 58r] و خرد خوانند تواند آموختن، اهريمن ملمون اين خرد آستي⁶⁹⁹ بعضي از کودک بستاند، و اما تمام بتواند⁷⁰⁰ سندن. دليل بر انکه⁷⁰¹ اين کودک کوش و چشم و

⁶⁸⁵ München M52/16; Navsari F52/2: هوش ⇒ اوش

⁶⁸⁶ Navsari F52/2: جون کاري باشند ⇒ non

⁶⁸⁷ Navsari F52/2 p. 28 starts here

⁶⁸⁸ München M52/16; Navsari F52/2: ديکر ⇒ non

⁶⁸⁹ München M52/16: در ⇒ اندر

⁶⁹⁰ München M52/16; Navsari F52/2: بهوش ⇒ يا اوش

⁶⁹¹ München M52/16; Navsari F52/2: هوش ⇒ اوش

⁶⁹² München M52/16; Navsari F52/2: به ⇒ non

⁶⁹³ München M52/16; Navsari F52/2: باوش ⇒ هوش تن بهوش

⁶⁹⁴ München M52/16 fol. 203r starts here

⁶⁹⁵ München M52/16; Navsari F52/2: تعالي ⇒ غر و جل

⁶⁹⁶ München M52/16: آيشتي ⇒ آستي; Navsari F52/2: آسن ⇒ آستي

⁶⁹⁷ München M52/16; Navsari F52/2: ملعون ⇒ معلون

⁶⁹⁸ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ که

⁶⁹⁹ München M52/16: آيشتي ⇒ آستي; Navsari F52/2: آسنه ⇒ آستي

⁷⁰⁰ München M52/16; Navsari F52/2: بتواند ⇒ بتواند

زبان و همه دارد، چون بزرگ شود،⁷⁰² یاد نتواند آوردن که در ایام
 كودك⁷⁰³ و شیرخوارکی چه میکرد و چه می دید که⁷⁰⁴. پس که⁷⁰⁵
 خرد آستی⁷⁰⁶ که⁷⁰⁷ بدان دانش در تواند یافتن. ناقص باشد که خرد
 اکتسابی از آموختن باشد در و نباشد اوش⁷⁰⁸ و بوی جون تن را خرد
 آستی⁷⁰⁹ و گوش و سرود⁷¹⁰ تمام نباشد. جون چزی به تن نماید، در
 نتواند یافت. تا بزرگ شود⁷¹¹ این خرد که یاد کردیم، بدو رید، که
 دو⁷¹² خرد با یکدیگر⁷¹³ بکار ند. جون خرد **سوم خرد**⁷¹⁴ بخرد
 غریزی تواند یافتن. و هرآنکس که این⁷¹⁵ خرد غریزی بیشتر باشد،

701 München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ چون

702 München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ باز

703 München M52/16; Navsari F52/2: كودك ⇒ non

704 München M52/16; Navsari F52/2: كه ⇒ non

705 Navsari F52/2: كه ⇒ non

706 München M52/16: آستی ⇒ آسنه; Navsari F52/2: آستی ⇒ آیشنی

707 München M52/16: كه ⇒ non

708 München M52/16; Navsari F52/2: هوش ⇒ اوش

709 München M52/16; Navsari F52/2: آستی ⇒ آیشنی یعنی عقل نادر اکنون

710 Navsari F52/2: here ⇒ خرد

711 München M52/16: شود ⇒ non

712 Navsari F52/2: دو ⇒ در

713 München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ چه

714 München M52/16; Navsari F52/2: **سوم خرد** ⇒ اکتسابی

715 München M52/16; Navsari F52/2: كه این ⇒ او را

سـووهـوسـسـ 716 بش تر 717 تواند آموختن. دلیل بر آنست که 718
 مردم باشند 719 که بآموختن رنج 720 برند، و معلمان ایشان را علم
 آموختن، هیچ کونه و هیچ 721 جز نتواند آموختن. 722 این آن سبب 723
 است که اهریمن ملعون 724 خرد سـووهـوسـسـ 725 پشتر به برده است و
 اندک مایه 726 بمانده است. و بسیار کس بمانده است 727 که باندک تعلیمی
 و بکم روزکاری بسیار ادب بیاموزند و علم آموختن بر ایشان 728 آسان
 باشد. 729 بسبب آنست که او را سـووهـوسـسـ 730 غریزی 731 اهریمن

716 München M52/16; Navsari F52/2: سـووهـوسـسـ خرد اکتابی ⇒

717 Navsari F52/2 p. 29 starts here

718 München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ بسیار

719 München M52/16; Navsari F52/2: باشند ⇒ بود

720 München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ بسیار

721 München M52/16: هیچ ⇒ non

722 München M52/16 fol. 203v starts here

723 Navsari F52/2: سبب ⇒ non

724 München M52/16: ملعون ⇒ ملعون

725 München M52/16; Navsari F52/2: آیشنی ⇒ سـووهـوسـسـ

726 München M52/16; Navsari F52/2: مایه ⇒ مایه

727 München M52/16; Navsari F52/2: بمانده است ⇒ باشد

728 München M52/16; Navsari F52/2: و ⇒ ایشان

729 Navsari F52/2: here ⇒ که

730 München M52/16; Navsari F52/2: خرد ⇒ سـووهـوسـسـ

731 Navsari F52/2: here ⇒ را

معلون⁷³² کمتر ببرده است و پشتر مانده است و آن⁷³³ دانش تمام فایده
تواند گرفتن و خواندن.

و بدان⁷³⁴ عقل غریزی آن زمان بکار آید که اوش⁷³⁵ و بوی، مینوی
به تن می نماید بداند⁷³⁶، و تن بخرد غریزی می نماید، و بران دانش
می رید. دلیل که⁷³⁷ اگر کسی بسیار⁷³⁸ شراب⁷³⁹ خورده باشد چنانکه
اوش⁷⁴⁰ و بوی از او رفته بود، و جون هشیار شود، بهیچ گونه نداند
که در آن مستی بدو⁷⁴¹ رفته است. و اگر شراب کمتر خورده بود و
اوش⁷⁴² و بوی بر جایگاه بود، جون هشیار گردد، داند که چه رفته
است⁷⁴³. و جنین معلوم است که⁷⁴⁴ شراب بسیار⁷⁴⁵ [folio. 58v] را

⁷³² München M52/16; Navsari F52/2: معلون ⇒ ملعون

⁷³³ Navsari F52/2: آن ⇒ داد

⁷³⁴ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ که

⁷³⁵ München M52/16; Navsari F52/2: اوش ⇒ هوش

⁷³⁶ München M52/16; Navsari F52/2: بداند ⇒ non

⁷³⁷ München M52/16; Navsari F52/2: که ⇒ آنکه

⁷³⁸ München M52/16; Navsari F52/2: بسیار ⇒ non

⁷³⁹ Navsari F52/2: here ⇒ بسیار

⁷⁴⁰ München M52/16; Navsari F52/2: اوش ⇒ هوش

⁷⁴¹ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ و چه

⁷⁴² München M52/16; Navsari F52/2: اوش ⇒ هوش

⁷⁴³ München M52/16; Navsari F52/2: است ⇒ بود

⁷⁴⁴ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ از

⁷⁴⁵ München M52/16; Navsari F52/2: بسیار ⇒ non

اوش⁷⁴⁶ و بوي به مي برد.

(24) و⁷⁴⁷ آنچه پرسيدی که جنين است که بوي اوش⁷⁴⁸ اندر تن نيست، و آنچه⁷⁴⁹ اندر بوشاسف⁷⁵⁰ و اندر بيداري بينند، بوي و اوش⁷⁵¹ نتواند آوردن. چون باز اوش⁷⁵² آيد، اندکي انرا داند⁷⁵³ که در بي اوشي⁷⁵⁴ بر وي چه⁷⁵⁵ رفته بود⁷⁵⁶. چرا اکر⁷⁵⁷ او را باز کويد، چون تن⁷⁵⁸ بميرد، شادي⁷⁵⁹ و آساني و رامشن و خرمي⁷⁶⁰ غداب و رنج دوزخ که⁷⁶¹ تن بر⁷⁶² جايگاه نيست، و⁷⁶³ ايشان که تن را آگاه ميکنند، بکدام

746 München M52/16; Navsari F52/2: اوش ⇒ هوش

747 München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ فصل

748 München M52/16; Navsari F52/2: اوش ⇒ هوش

749 Navsari F52/2 p. 30 starts here

750 München M52/16: بوشاسپ ⇒ بوشاسف

751 München M52/16; Navsari F52/2: اوش ⇒ هوش

752 München M52/16; Navsari F52/2: اوش ⇒ هوش

753 München M52/16 fol. 204r starts here

754 München M52/16; Navsari F52/2: اوش ⇒ هوش

755 München M52/16; Navsari F52/2: چه ⇒ non

756 München M52/16; Navsari F52/2: بود ⇒ است

757 München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ کسي

758 Navsari F52/2: تن ⇒ non

759 München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ و خردی

760 München M52/16; Navsari F52/2: خرمي ⇒ بهشت

761 Navsari F52/2: here ⇒ در

762 Navsari F52/2: بر ⇒ non

763 Navsari F52/2: here ⇒ نه

رید، به تن یا⁷⁶⁴ بروان، یا به اوش⁷⁶⁵ یا به بوی.

جواب. بدانکه چگونه بود⁷⁶⁶ بوی و اوش⁷⁶⁷ و روان و خرد و کار و کردار ایشان یکبار گفته شده. آپانی و شادی بهشت و عقوبت و غداب دوزخ همه به بوی و اوش⁷⁶⁸ و خرد که **روان**⁷⁶⁹ رید، به سوی انکه رامشن و خرمی خود همه اندر اوش⁷⁷⁰ و بوی رسیده⁷⁷¹، آنست که این تن را آزرمی ازوست. چون جان از تن جدا شود، هم چنانکه گفته آمده، کالبد بماند چهار طبع همه باز جای خویش شوید⁷⁷²، آب با آب، و آتش با آتش، باد با باد، و خاک با خاک شود. و بوی و اوش⁷⁷³ و فروهر جمله یکی شوند که **روان**⁷⁷⁴ خوانند بسوی انکه همه آلت بوی و اوش⁷⁷⁵ و روان⁷⁷⁶ اند. خواری و آپانی⁷⁷⁷ و

⁷⁶⁴ Navsari F52/2: با ⇒ یا

⁷⁶⁵ München M52/16; Navsari F52/2: هوش ⇒ اوش

⁷⁶⁶ Navsari F52/2: در باب ⇒ چگونه بود

⁷⁶⁷ München M52/16; Navsari F52/2: هوش ⇒ اوش

⁷⁶⁸ München M52/16; Navsari F52/2: هوش ⇒ اوش

⁷⁶⁹ München M52/16; Navsari F52/2: روان است ⇒ **روان**

⁷⁷⁰ München M52/16; Navsari F52/2: هوش ⇒ اوش

⁷⁷¹ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ است

⁷⁷² München M52/16; Navsari F52/2: شوند ⇒ شوید

⁷⁷³ München M52/16: هوش و روان ⇒ اوش

⁷⁷⁴ München M52/16; Navsari F52/2: روان ⇒ **روان**

⁷⁷⁵ München M52/16; Navsari F52/2: هوش ⇒ اوش

اندوه⁷⁷⁸ و کناه و مزد و کردار ایشانست.

(25) و⁷⁷⁹ آنچه پرسیدی که کدام اند ایشان که⁷⁸⁰ تن را همراه کنند تا

کناه کنند و⁷⁸¹ بدوزخ ریند. ⁷⁸² و این تن⁷⁸³ را از مرک مندی چاره

نیست. و این مرک از تن خویش جان از تن بیرون آید که تن را

بمیراند و جدا افکند. که تن بیمار شود و در وی هیچ قوت نماند بآخر

آن بیماری زایل شود، و تن درست شود. و⁷⁸⁴ سوختن بیماری از

تن⁷⁸⁵ خویش است یا از جوهر⁷⁸⁶ چیزی دیگر است.

جواب. بدانکه هر دهشن⁷⁸⁷ آدمی که چون از مادر بزایند، بر آن جمله

که گفته آمد، ایزد تعالی خرد و عقل که بداد، در همه⁷⁸⁸ [folio. 59r]

776 München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ بوده

777 München M52/16; Navsari F52/2: کیتی ⇒ ۲۴-۲۵

778 Navsari F52/2 p. 31 starts here

779 Navsari F52/2: here ⇒ فاما

780 Navsari F52/2: که ⇒ non

781 Navsari F52/2: ⇒ non تا کناه کنند و

782 München M52/16 fol. 204v starts here

783 München M52/16; Navsari F52/2: تن ⇒ non

784 München M52/16: here ⇒ سوال

785 München M52/16; Navsari F52/2: تن ⇒ non

786 München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ یا از

787 München M52/16; Navsari F52/2: ⇒ چون هر دهشن

788 München M52/16; Navsari F52/2: همه ⇒ non

خلق موجود کرد، اوش⁷⁸⁹ و بوي و فروهر.⁷⁹⁰ اهریمن ملعون، چنانکه کفتم، سگسوس: سروم: ::⁷⁹¹ کم یا⁷⁹² بیش از ایشان بستاند، و آز و ورن که بتازی شهوت خوانند، و⁷⁹³ ارشک که حسد خوانند، و کین و پتم و دارونی و کمان بر دن بکار مینوی و دیگر بدیها که ابلیس⁷⁹⁴ بمردم رساند تا مردم بر ایشان فریفته شوند و از راه ایزد تعالی بیفتند و به نیمه اهریمن شوند تا پاداش ایشان با عقوبت بدل شود.

ایزد تعالی مردم را از⁷⁹⁵ ان⁷⁹⁶ آفریده است که⁷⁹⁷ تا توانند کردن که این تُرجان که با مردم⁷⁹⁸ ممتزجند که که⁷⁹⁹ تا مردم زیردست خویش⁸⁰⁰ کنند، و اما مردم باید که⁸⁰¹ فرمان دیو روا ندارند و تن و روان

⁷⁸⁹ München M52/16; Navsari F52/2: هوش ⇒ اوش

⁷⁹⁰ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ پس

⁷⁹¹ München M52/16; Navsari F52/2: :: خرد ⇒ آیشنی سگسوس: سروم: ::

⁷⁹² München M52/16; Navsari F52/2: کما ⇒ کم یا

⁷⁹³ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ خشم که غضب خوانند

⁷⁹⁴ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ ملعون

⁷⁹⁵ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ بهر

⁷⁹⁶ Navsari F52/2 p. 32 starts here

⁷⁹⁷ Navsari F52/2: که ⇒ non

⁷⁹⁸ München M52/16; Navsari F52/2: مردم ⇒ تن

⁷⁹⁹ München M52/16; Navsari F52/2: که ⇒ non

⁸⁰⁰ München M52/16 fol. 205r starts here

⁸⁰¹ München M52/16; Navsari F52/2: که ⇒ و اما مردم باید که non

خویش نگاه دارند. و پس هر گاه که روان با اوش⁸⁰² خویش نیاید و مهار خویش بدست دیو و دُرَج دهند و⁸⁰³ بر تن و روان چیره شوند و این همه دهشن ایزدی با نیمهٔ خویش کشند تا بی راه شوند. پس⁸⁰⁴ می باید که مردم⁸⁰⁵ بکار آن جهان و مینونی مشغول شوند.⁸⁰⁶ تا دو و درج در تن مردم راه نیابند و مردم راه بنیمهٔ خویش نتوانند کشیدن که پاداشن ایشان بهشت بامند⁸⁰⁷. و آنچه که بیماری⁸⁰⁸ بمردم رسد که مردم از زندگانی نومید شوند و باشد⁸⁰⁹ که آن بیماری زایل شوند⁸¹⁰، و سوخته و⁸¹¹ آن بود که ابلیس ملعون دایم بر تن مردم میکوشد تا از راه ببرد یا⁸¹² بیمار شوند. و هم چنین شجر و نبات و دگر دهشن ایزدی پتیاره بدو می رسد، چون⁸¹³ سرما و کرما بخورشنها تلخی و

802 München M52/16; Navsari F52/2: اوش ⇒ هوش

803 München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ تا

804 München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ مردم

805 München M52/16; Navsari F52/2: ⇒ که مردم non

806 München M52/16; Navsari F52/2: شوند ⇒ باشند

807 München M52/16; Navsari F52/2: بامند ⇒ باشد نه عقوبت

808 München M52/16: here ⇒ که

809 München M52/16; Navsari F52/2: باشد ⇒ باشند

810 München M52/16; Navsari F52/2: شوند ⇒ شود

811 München M52/16; Navsari F52/2: و ⇒ از

812 München M52/16; Navsari F52/2: یا ⇒ تا

813 München M52/16; Navsari F52/2: چون ⇒ چه

تیزی کند، و هواها مخالفت⁸¹⁴ زمین ها که دو گونه است و پروردن
 کهر⁸¹⁵ مخالفت کردن و در مردم بیماری و مخالفت هوا. و کردش
 هوا که اندر سالی چهار⁸¹⁶ گونه کردد: جون بهار و تابستان⁸¹⁷ و
 پاییز⁸¹⁸ و زمستان. و زمستان سرد⁸¹⁹ تر، و پاییز⁸²⁰ نه سرد و نه
 گرم، و بهار⁸²¹ طبع، تابستان جون گرم و تر و تابستان گرم و خشک،
 و از هر یکی. هم چنین و زمینها هر یکی⁸²² طبعی دگر تا برکه بزشک
 ساخت⁸²³ از ان این جمله باشد که گفتیم.

پس نگاه⁸²⁴ بر ان که بتازی اعتدال خوانند نگاه دارد که⁸²⁵ دین
 اورمزد⁸²⁶ ست. و از فریب اهریمن⁸²⁷ دور باشند⁸²⁸ [folio. 59v] که

⁸¹⁴ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ کند و

⁸¹⁵ München M52/16: کهر ⇒ کوهر بد

⁸¹⁶ München M52/16: چار ⇒ چهار

⁸¹⁷ Navsari F52/2 p. 33 starts here

⁸¹⁸ München M52/16; Navsari F52/2: پاییز ⇒ پانیر

⁸¹⁹ München M52/16 fol. 205v starts here

⁸²⁰ München M52/16: پاییز ⇒ پانیر

⁸²¹ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ چون

⁸²² München M52/16; Navsari F52/2: هر یکی ⇒ non

⁸²³ München M52/16; Navsari F52/2: ساخت ⇒ شاخسر

⁸²⁴ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ کند

⁸²⁵ München M52/16: here ⇒ در

⁸²⁶ München M52/16; Navsari F52/2: اورمزد ⇒ ایزد تعالی

⁸²⁷ München M52/16; Navsari F52/2: اهریمن ⇒ non

⁸²⁸ München M52/16; Navsari F52/2: باشند ⇒ باشد

دین اهریمن است و بیماری⁸²⁹ زایل شود و از بیماری تندرست
کردد. و در و گفته اند⁸³⁰. بزشک شناس و داروی زمین شناس و اختر
شناس باید که بیمار در تواند کرد.

(26) فصل دیگر⁸³¹ آنچه پرسیدی که، مرک انکه اهریمن بتن خود کند⁸³²

یا اغوانان و اگر نه اهرمن کند که کند، باد و جان چگونه از تن بیرون
آیند، و شجر و نبات هر یکی هم جنانست که آن⁸³³ مردم یا⁸³⁴ کونه
دکرت. و بدان که مرک اهرمن داد و بدو می رید. و هر کسی بدهش
خویش رضا باید دادن. چنانکه گفته آمد و که وجر بر مردم روا کردن
بیش تر و بترین خویش روا باید کردن بدیدن⁸³⁵ چند درج اهریمنی
که با⁸³⁶ او هم زورند با تن خانوران می رید.

و از جمل ایشان درجی است که انرا تب خوانند.⁸³⁷ و آن دلیل مرک
است.⁸³⁸ و این تب⁸³⁹ چون وقت فرجام رسیده بود⁸⁴⁰، و آن تب بر

⁸²⁹ München M52/16: here ⇒ آن

⁸³⁰ München M52/16: اند ⇒ آمد

⁸³¹ München M52/16; Navsari F52/2: فصل دیگر ⇒ non

⁸³² München M52/16; Navsari F52/2: کند ⇒ non

⁸³³ München M52/16: آن ⇒ non

⁸³⁴ München M52/16: یا ⇒ به

⁸³⁵ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ که

⁸³⁶ München M52/16; Navsari F52/2: با ⇒ بآند

⁸³⁷ Navsari F52/2 p. 34 starts here

⁸³⁸ München M52/16 fol. 206r starts here

تن مردم رید، و کرمی است. زیان کار و اهرمن یعنی اهریمن⁸⁴¹ که بهرجا که رسد، تباہ کند. کرمی از حد بیرون که به تن مردم⁸⁴² رسد، تب کند، که مردم بیمار شوند.

و دُرَجی دیگر هست، که او را هجده دیو خوانند. و جون باد یدن دیوان اند و باد بیکاه بیش که جانوران بیهوش کند.

درج بوشاسف که بیش از ین گفته آمد، به چهار کونه بتن مردم رسد و جون بر تن مردم رید⁸⁴³. و آن زمان بود که کالبد تباہ کند. و جون مرک بتن⁸⁴⁴ مردم خواهد رسیدن، بوشاسب⁸⁴⁵ دیو خون⁸⁴⁶ بیفراند، یعنی افسرده شود.

و باد بتر که هم کار بوشاسب⁸⁴⁷ دیو⁸⁴⁸ است⁸⁴⁹، سوراخها و رکها که

⁸³⁹ Navsari F52/2: تب ⇒ non

⁸⁴⁰ Navsari F52/2: باشد ⇒ بود

⁸⁴¹ Navsari F52/2: یعنی اهریمن ⇒ non

⁸⁴² München M52/16; Navsari F52/2: مردم ⇒ non

⁸⁴³ München M52/16; Navsari F52/2: و جون بر تن مردم رید ⇒ non

⁸⁴⁴ München M52/16; Navsari F52/2: به بتن ⇒

⁸⁴⁵ München M52/16: بوشاسب ⇒ بوشاسب

⁸⁴⁶ München M52/16: خون ⇒ چون

⁸⁴⁷ München M52/16: بوشاسب ⇒ بوشاسب

⁸⁴⁸ München M52/16: دیو ⇒ non

⁸⁴⁹ Navsari F52/2: here ⇒ بیفراند، یعنی افسرده شود. و باد بتر که هم کار بوشاسب دیو است

اندر تن است چنان بکپترد و به بیماند که تن را چنان⁸⁵⁰ درد و دشواری رید که⁸⁵¹ پندارد که همه اندام او را بکارد می برند. و چون این دُرْجان، که یاد کردیم، بتن ریند، بوی بترید، و بوی⁸⁵² چنان ترید که میش⁸⁵³ از کرک ترید. و اندر آن وقت بوی از تن بیرون آید، و دل⁸⁵⁴ و زهره⁸⁵⁵ بگیرد، و راه آمد و شد باد به در⁸⁵⁶ تن نماند که زندگانی از و ست. و آتش⁸⁵⁷ خون را نتواند کداختن. و جان ناچار بیرون آید،⁸⁵⁸ و آن چند مینوی که با بوی اند، چون کنشن و بینشن و اشنوشن⁸⁵⁹ که اندر تن اند، و باد [folio. 60r] بتر کیان باد بپتاند، و از تن بیرون کند. و باد به که⁸⁶⁰ نگاه⁸⁶¹ جان است، آن جان نیز⁸⁶² بستاند و ببرد. و تن افتاده و مرده گردد⁸⁶³. پس بوی و اوش⁸⁶⁴

⁸⁵⁰ München M52/16; Navsari F52/2: چنان ⇒ non

⁸⁵¹ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ می

⁸⁵² München M52/16; Navsari F52/2: بوی ⇒ non

⁸⁵³ München M52/16; Navsari F52/2: میش ⇒ کوسپند

⁸⁵⁴ München M52/16; Navsari F52/2: دل ⇒ باد بتر بتن آید

⁸⁵⁵ Navsari F52/2: here ⇒ را

⁸⁵⁶ Navsari F52/2: در ⇒ non

⁸⁵⁷ München M52/16 fol. 206v starts here

⁸⁵⁸ Navsari F52/2 p. 35 starts here

⁸⁵⁹ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ دیکران

⁸⁶⁰ München M52/16; Navsari F52/2: که ⇒ non

⁸⁶¹ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ دار

⁸⁶² Navsari F52/2: نیز ⇒ non

آن آزر می و دوستی که با تن داشته باشند، ج⁸⁶⁵ شبانروز بر بالین تن ایستادگی کنند⁸⁶⁶ که مکر آتش خون⁸⁶⁷ بکارد، و باد زندگانی⁸⁶⁸ راه آمد و شد در تن یابد، و بوی اندر تن تواند شدن. و چون ج⁸⁶⁹ شبانروز بر آید، این مینو آن که اندر تن هر یکی نامی نهاده اند، چنانکه یاد کردم، همه یکی شوند و بدان جهان شوند. و اگر براه ایزد تعالی رفته باشند، به بهشت رسد. و اگر گناه بیشتر کرده باشند، بدوزخ ریند. و روان⁸⁷⁰ که بتازی نفس خوانند، تفسیر روان آنست که می آید و می شود. و پیوپته آمد و شد میکند⁸⁷¹. و در گاه اول که بچه از مادر بزاید⁸⁷²، از مینو آن بر آن کالبد آید⁸⁷³ و به وقت مردن باز آن جهان شید⁸⁷⁴. و چون ریپتاخیز باشد⁸⁷⁵، ایزد تعالی رحمت کند و

⁸⁶³ München M52/16; Navsari F52/2: شود ⇒ کردد

⁸⁶⁴ München M52/16; Navsari F52/2: هوش ⇒ اوش

⁸⁶⁵ München M52/16; Navsari F52/2: سه ⇒ ج

⁸⁶⁶ München M52/16: بامید ⇒ کنند

⁸⁶⁷ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ را

⁸⁶⁸ München M52/16; Navsari F52/2: زندگانی ⇒ non

⁸⁶⁹ München M52/16; Navsari F52/2: سه ⇒ ج

⁸⁷⁰ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ را

⁸⁷¹ München M52/16; Navsari F52/2: ⇒ non و پیوپته آمد و شد میکند

⁸⁷² München M52/16; Navsari F52/2: ⇒ non از مادر بزاید

⁸⁷³ München M52/16; Navsari F52/2: ⇒ non آید

⁸⁷⁴ München M52/16; Navsari F52/2: شود ⇒ شدد

رست بر انکیزد و 876 دکر 877 باز ۱۱۳۰⁸⁷⁸ آید بسوی آن روان
میخوانند که مادام روان هست •:

(27) آنچه بسوی مرک و 879 چیزیها پرسیدی⁸⁸⁰ چو از مردم بدان که باد
بتر بتن همه چیزی می رسد. و اگر بدار و درخت باز رید، باد به از و
بیرون آید. و هر چند که کوه⁸⁸¹ سخت است، پاره پاره بیفتد. و آن⁸⁸²
بوم لرز خوانیم از انست که در زمین و کوه و دار و درخت، چنانکه
اندر تن مردم خون افسرده شود و راه باد⁸⁸³ بیته شود تا بمیرد، و
پتیاره است که راه باد در زمین بیته کند و باد راه آمد و شد نیابد. چون
زور کند، که⁸⁸⁴ بیرون آید. اندر آن زمان زمین و کوه بلرزد. و جمله
چرها که باد از و بیرون آید، تباہ شود.

و چون تن مرده شود، باد با باد شود، و آب با آب شود، و آتش به آتش
و خاک با خاک شود. چون بوقت رپتاخیز رید، ایزد تعالی طبع رابعه

⁸⁷⁵ München M52/16; Navsari F52/2: شود ⇒ باشد

⁸⁷⁶ München M52/16 fol. 207r starts here

⁸⁷⁷ München M52/16: here ⇒ باره

⁸⁷⁸ München M52/16; Navsari F52/2: تن ⇒ ۱۱۳۰

⁸⁷⁹ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ دیگر

⁸⁸⁰ Navsari F52/2 p. 36 starts here

⁸⁸¹ München M52/16: کوه ⇒ non

⁸⁸² Navsari F52/2: here ⇒ که

⁸⁸³ München M52/16; Navsari F52/2: باد ⇒ non

⁸⁸⁴ München M52/16; Navsari F52/2: که ⇒ non

را⁸⁸⁵ یعنی رکن⁸⁸⁶ چهار گونه از ملوک باز پتاند. یعنی از آب آب، و از باد باد، و از آتش آتش، و از خاک خاک. و بقادری و توانایی خویش رپتاخیز کند. و آن [folio. 60v] روان که از آن⁸⁸⁷ رفته بود، باز ۱۱۳۵ ر کسب-۱۴۴۸⁸⁸⁸، و بعد از آن جهان⁸⁸⁹ بی مرک و بیرنج⁸⁹⁰ و پری شود. در کتاب شرح درین باب داد اند.

参考文献表

写本

München M52/16 “Ketāb-e Dādār ebn-e Dāddukht”

Navsari F52/2 “Ārāste”

Tehran Majles 13522/4 “Dāstān-e Mōbedān Mōbed Dādār Dāddukht va Keyfiyat-e Ū”

研究

Asha, Rahām and Mas’ūd Mīrshāhī (eds.) 2004: *Rāste: Āmūze-ye Bezeshkī-ye Moghān*, Tehrān: Enteshārāt-e Asāfūr.

Cereti, Carlo 1996: “Zoroastrian Manuscripts Belonging to the Bhandarkar Institute Collection, Pune,” *East and West*, 46, pp. 441-51.

青木健 2015年:「アーザル・カイヴァーン学派研究 - *Dāstān-e Mōbedān Mōbed Dādār Dāddukht* の写本蒐集と翻訳校訂 -」、『東洋文化研究所紀要』(第167冊)、

⁸⁸⁵ München M52/16; Navsari F52/2: را ⇒ non

⁸⁸⁶ München M52/16; Navsari F52/2: رکن ⇒ non

⁸⁸⁷ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ تن

⁸⁸⁸ München M52/16; Navsari F52/2: ۱۱۳۵ ر کسب-۱۴۴۸ ⇒ آن فرشته

⁸⁸⁹ München M52/16 fol. 207v starts here

⁸⁹⁰ München M52/16; Navsari F52/2: here ⇒ و غم

謝辞

本稿で活用した写本は、下記の研究助成によって閲覧・蒐集したものである。ここに記して、感謝の意を表したい。

- ・2009年テヘラン訪問・・・三島海雲財団「アジア地域を対象とする学術研究奨励金」(研究代表者:青木健)
- ・2009年ナヴサーリー、ムンバイ訪問・・・三菱財団「インドにおけるゾロアスター教徒パールスィー文化の文献学的研究」(研究代表者:青木健)
- ・2010年ミュンヘン訪問・・・科学研究費補助金 基盤研究(A)「世界神話の二元構造の研究—善悪・生死・明暗」(研究代表者:篠田知和基)
- ・2013年ナヴサーリー、ムンバイ訪問・・・科学研究費補助金 基盤研究(A)「世界神話の二元構造の研究—善悪・生死・明暗」(研究代表者:篠田知和基)
- ・2014年ミュンヘン写本取り寄せ・・・慶應義塾大学言語文化研究所・共同研究B方式「中東の一神教的思想風土における哲学的伝統の受容と変容」(平成26年度分)
- ・2014年ロンドン写本取り寄せ・・・慶應義塾大学言語文化研究所・共同研究B方式「中東の一神教的思想風土における哲学的伝統の受容と変容」(平成26年度分)

A Study on Āzar Kayvān School 2

—Collecting and Editing MSS of the *Dāstān-e Mōbedān Mōbed*—

by Takeshi AOKI

Six New Persian Manuscripts bearing on the name “*Dāstān-e Mōbedān Mōbed Dādār ibn Dāddokht*” are held in the Manuscript Libraries at ① Majles (Tehran), ② Staatbibliothek (München), ③ British Museum (London), ④ Bhandarkar Institute (Poona), ⑤ First Dastoor Meherjirana Library (Navsari) and ⑥ Mulla Feroz Library (Mumbai). The oldest Manuscript located at Majles (Tehran) is written by a Zoroastrian Priest named *Bahrām Mehrabān Bahrām Goshtāsp* within a few months after June 1635CE at Sūrak village near Yazd, IRAN. In this edition, this manuscript is used as the original text, and manuscripts of Staatbibliothek (München) and First Dastoor Meherjirana Library (Navsari) make it up.

To the best of my knowledge, this small treatise is not a product of late Sasanian period originally written in Pahlavi and later translated into New Persian, but a product of Āzar Kayvān school mixed with a Zurvanite Zoroastrian treatise “*Ulamā-ye Islām (UI-2 version)*” originally written in New Persian in the 16th or 17th centuries. This is the principal reason for attempting the present study to reproduce the unknown text of Āzar Kayvān school and focus its relationship with Zurvanite Zoroastrianism.

Manuscript folios are quoted as per numbering except when it is lacking or when otherwise specified (this is the case of First Dastoor Meherjirana Library manuscript). The oldest manuscript consists of 79 sections, but due to the limited space, only the first 27 sections are investigated in the present paper.